Om det norske, danske og svenske **Skydsvæsen.**

Med Grundtræk for en vordende hensigtsmæssigere Ordning af det norske Skydsvæsen.

Til Norges Gaardbrugere fra **S. Jaabæk.**

Christiania 1860. Trykt af A. E. Kolstad.

Mit Arbejde i Julefritiden. Oslo 1859.

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta lilla häfte, som Jaabæk skrev "i julefritiden" 1859, digitaliserades 28 december 2007 (i julefritiden?) vid norska Nasjonalbiblioteket, varifrån bilder och OCR-text kopierades till Projekt Runeberg i september 2013 för att göras sökbar och korrekturläsas. Tyvärr var NB:s OCR-kvalitet mycket låg, varför vi har ersatt den med vår egen OCR-tolkning.

1. Norsk Skydslovgivning.

Der er neppe nogen Statsindretning i vort Land, som har mødt saa megen Uvillie, som Skydsvæsenets Ordning. Denne Misfornøjelse er visselig meget beføjet. Skydsvæsenet er byrdefuldt for de enkelte Borgere i vide Strækninger. Det kræver tillige store Summer saavel af Statens Midler som af Kommuner og mindre Afdelinger, hvorved Byrderne end mere forøges. Man har flere Gange faaet Forandringer i Skydslovgivningen, men Byrderne er ikke lettede. Dette maa formentlig komme deraf, at man ikke har angrebet den Grundvold, hvorpaa Skydsvæsenet i 1816 ordnedes, men hovedsagelig bygget videre i samme Retning med mere eller mindre afvigende Afændringer. Jeg tør antage, at man er enig med mig i, at det er en Undersøgelse værd, om vor nuhavende Skydslovgivning er god eller slet, og, hvis det sidste er Tilfældet, at paapege hvad der bør gjøres. Bestræbelserne i de efterfølgende Blade skal derfor gaa ud paa at vise: hvordan den dansk-norske og norske Lovgivning i sine Hovedtræk har været og er, og hvad dens Virkning har været; hvordan den danske og svenske Lovgivning er, samt endelig Sammenligninger mellem de forskjellige Landes Lovgivninger og til Slutning Vink om hvilke Grundsætninger en vordende Skydslovgivning bør bygges paa.

Forinden jeg gaar over til den egentlige Sag vil jeg med nogle faa Ord paavise Statskassens nærværende betrængte Stilling for at vise Nødvendigheden af at formindske dens Udgifter.

Af Regjeringens Udkast til Rigets Indtægter og Udgifter i det kommende Treaar sees, at Udgifterne ere anslaaede til 4,930,000 Spd. aarlig. En lige Indtægt har Regjeringen gjort Regning paa; men dog ikke uden store Tvivl. Dette fremgaar især deraf, at den virkelig har foreslaaet, at “saafremt Statskassens Indtægter skulde vise sig utilstrækkelige til Bestridelse af de bevilgede Udgifter, bemyndiges Regjeringen til paa bedst mulige Vilkaar at optage Laan for Statskassens Regning paa indtil 600,000 Spd.“ Endvidere foreslaar Regjeringen, at den gives Bemyndigelse til at afhænde Statskassens “Hypothekbankforskrivelser, forsaavidt fornødiges, til en lavere Pris end 92 for Hundrede af deres Paalydende“ Se kgl. Forslag S. No. 3, S. 434, 1859.. I ethvert af disse Tilfælde vil Staten komme mere i Gjæld til Udlandet. Statslaan vil vel blot kunne ske udenrigsk, ligesom Afhændelse af de4

ommeldte gorffrtøetfer formentlig ikke vil kunne fke i nogen tilstrækkelig Mængde indenlandfl. Man faar nu fe hvad Storthinget kan gjøre; men Skal det fremdeles holde ved Som i de Senere Aaringer, da kan der med Føje

Spørges: "^vad Skal Enden blive?" — Statskassen hölder det neppe ud paa denne Maade. Alle andre KaSfer væntes om, fom Ret er, med ængftelig Omhyggelighed. Var dette i lige Mon Tilfældet med Stats-kasfen, da kunde visfeüg AdSkilligt beSpareS; men Erfaringen totfer for-mentüg, at naar det gjælder Statskassen, da fker Bevilgningerne rummeligere. UdgiSterne Stige aarlig, og Saa Mange Ser Saa gjerne at Saa Sker, medens KraSten til at Staa imod overdrevne Fordringer fyneS at blive Svagere. Det er at befrygte, at man med grundet Bekymring maa fe Fremtiden imøde. Den betraadte Bane bør ikke tænger fortfætteS; en ideüg ForøgelSe aS Statsudgifterne vil forvolde, at det bliver alt værre og værre" at faa Jndtægter og Udgifter til at fvare mod hinanden. Man bør berSor Saafnart Som muligt føge at formindffe Statskassens Udtællinger paa hvilteuSomhelSt Maade, font det overensstemmende med funde StatShuSholderiSke Grund Sætninger kan fke: enten ved at nedSætte StatSudgiSterne til det mindft mulige, eller ved at lade en Del af Ud* redstente gaa over til Kommunerne, forfaabibt dette ifølge Sagens Natur katt gaa an, eller ved paa begge Maader at virke i dett anførte Retning.

At en Udgift gaar over til Kommunerne fan tilfynetadende have det imod ftg, at den vit falbe mere ulige paa Skatteyderne; men faa har dentte Ordning dette for fig, at Kommunerne muligens kan ftetle mere fparSomt med Tingen, uden at dennes gode Behandling derved tider noget. Vet katt det ftitte Sig Saa, at der vil rnedgaa netop det Samme Beløb enten Ståt etler Kommune overtager en vis eller viSSe Slags Ubgifter, og da er i Virkeligheden intet tabt og intet vundet; men i Almindelighed for= hölder det fig dog Saa, at det gaar mere fparSomt til, naar Sagen for-handles for KommutterS Regnittg. Befparelfe er altid berettiget, hvor den uden Skade katt fke. At formindfke Statskassens Udgifter derved, at en dertil Skikket Del gaar over til Kommunerne, ShneS ikke at være aSvejen. J nærværende TitSætdet er det ett Det af StydSndgiSterne. paa hvilken Maade dette hetft bør Ske, vil Settere blive paavift/ Man kan muligens ville indvende, at dette er for lidet at begynde nted i den Retning. $>ertit fvareS: Noget bør gjøres for at formindfke Statskasfens Udtællinger, og Begyndelfen til enhver Ting eller Foranstaltning er Sædvanlig ikke meget ftor. Katt der paavifeS M!ere eller Andet, Som for Henfigten er Skikket, da bør det tages i alvorlig Overveielse. At indføre en almindelig Kjøbftæd-og Landfkat, for at Statskasfen bedre kan klare det, er utilraadeügt. Derimod bør det, fom antydet, nøje overvejes, om ikke Komtnuuerne kan overtage en Del af de her nærmeft omhandlede Udgifter. Kommunerne er i mer etter mindre Mon delagtige i de inden deres Grændfer foretagne offentlige Rejfer, det fyneS derfor rimeligt, at de bærer bisfe Udgifter, og det ikke fælteS, men hver for fig1). KommunebeftyrelSerneS Forret-" @e efterflaainbe banff ftorb. 26be Suni 1844 § 10.5

ninger vil ved denne Forandring noget SorøgeS; men en tilsvarende For-mindffelSe vil formentlig indtræde paa højere Hold. Paa hvilken Maade man end betragter Sagen fyneS Slutningen berettiget at büve: enten maa Statskassen forfkaffeS forøgede Jndtægter, eller maa dens Udgifter formindSfeS. At det fibfte maa kunne ff'e betræSfende Skydsvæfenet vil herefter büve paavift. Jeg gaar derfor over til nærmere at betragte SkydSvæSenetS Ordning.

Udgifterne i Anledning aS Skydsvæfenet har gjennem Tiderne været Som følger:

Før 1816 blev Jntet udlignet.

Fra 1816—19 er efter plakater ifølge § 19 i Loven af 1816 udlignet paa Matrikulfkylden aarlig i Gjcnnemfnit 19,600 Spd.

„ 1820—22 ligeledes......................37,300 —

„ 1824—27 ligeledes......................42,000 —

J 4 Aar før 1835 i Gjennemfnit................54,500 —

Fra 1835—40') ligeledes....................56,500 —2)

Vejkommitteen oplySer i dens Jndftilling angaaende SkydS= loven, O. No. 2, S. 29, 1859, at disf'e SkydSndgifter ere

opgivne tit omtrent..... 120,000 Spd. aarlig;

lægges hertil StatSkaSfenS Tilfknd 10,000 —

faa udgjør diSSe Ubgifter nu . . 130,000 Spd. aarlig;

lægges hertil Kommuners og SfydS-

lags Tilfkud til fafte Skifter for

Laudet og Byerne titfammen3) . 18,100 — „

Samt SkydSffafferløn til TilfigelfeS*

füfter omtrent...... 2,000 — „4)

faa feeS Udgiften nu at være ialt .... 150,000 —

De SkydSndgifter, fom nærmeft er tænkt at Kommunerne burde bære, er til Amtmænd, Vejinfpettører og Lensmænd, navnlig forfaavidt deres Rejfer maatte vedrøre Kommunen, famt endvidere for Fogders og Soren-fkrivereS Rejfer, idetmindfte til en Del af Tingene m. m.5). Det vil i det Følgende vifeS, at dette famftemmer for en væfentlig Del med Forholdene i Danmark, der ikke har revet Skydsvæfenet ud fra dets hiftorifke Udvikling, Saaledes Som ffeet er hoS oS i 1816 og Senere Love. Danmark har beholdt det Gode aS det Gamle og udviklet det til Større Fuldkommenhed efter tidSmæSfige Foreftillinger. Vi kaftede i 1816, 1824 og 1839 det Gode med det Slette overbord, og fik igjen noget Nyt, der ikke bør tilkomme Navnet Forbedring. De nbe Grundfætninger, fom optoges i Loren af 1816, var ligefaalidt fornødne fom det var heufigtSmæSfigt i 1839 at borttage SkydSudgifterne fra Kommunerne, naar Skydsvæfenet var blevet ordnet paa en henfigtSmceSfig Maade. Ligefom det bør underføgeS, hvor-vidt Kommunerne kan overtage endel af Statens SkydSndgifter, faa bør

~ j) gra 1840 "af ©tatøfaSfen. 3) ge Ägt. gorflag O. 9?o. 8

2) @e ©torttyinqefortyanblingerne 1845, 4) £>. 5Ko. 8, 12, 1859.

4 2). sJIo. 57, ©. 27. 5) ©c 2Inm. 2.6

bet ogfaa itnderføgeS, hvorvidt det maatte være hensigtsmæssigt, at ud-fondre SkydSlovgivitingen om private Rejfende Sra SkydSlovgivningen om offentlige TjeneftemændS RejSer. Derved fik man friere Hænder angaaende den førfte til at ordne den mer efter Tid og Omftændigheder. En Del af de UdredSler, Kommunerne overtager fra Staten, vil formentlig kunne indvindes for Kommunerne ved en fornuftigere Ordning af StydS-lovgivningen angaaende private Rejfende. Nu foraarfageS nemlig Tilfkudet til de fafte Skifter ügefaavel ved private Folks Rejfer, fom af offentlige TjeneftemændS, og derfont det er faa, hvilket visfelig er utvivlfomt, at der rejfer ^lere i private end i offentlige Anliggender, da fker Tilfkudet mere for de privates end for de offentlige TjeneftemændS Skyld. S)c Sidfte maa frem, det er vift; for dem bør der gjælde færegneBeftem-melfer, og Folket maa forfaavidt finde fig i nogen Byrde. ^)tne flfaC ogfaa lunne komme frem ved SkydS, men Folket er for deres Vedkommende efter fornuftige RetSgrnndfætninger ikke forpligtet til at paatage fig nogen Byrde uden mod virkelig Erftatning, hvorved Byrden ophæves. Dette maa naturligvis fke efter et Skjøn, fom i mer eller mindre Mon kan afvige fra det Rette, men tilnærntelfeSviS kan og bør Erstatningen være Saa rigtig, at der ikke vil være megen Grund til Klage. Den Sætning, at fornuftretlig er Jngeit forpligtet til at opofre noget af Sit for private Rejfende, bør nærmere forklares.

Den private Rejfende gaar fine egne grinder. Hau fer ^aa fin egen Fordel. Naar han ikke fornærmer Andre, da er der paa hanS Færden intet at udfætte. At han, faa godt han formaar, flytter fine egne Anliggender, vedkommer ikke Opfidderne i de SfydSlag eller Kom-numer, hvorigjennem han drager Sor at naa Sit Maal. De er Strængt taget ikke ham mere ffylbig end han dent. Forlanger han deres TjeneSte Saa er de berettiget til at Svare: javel, mod virkelig Erftatning ffat det Ske, — og med et Saadant Svar maa han være tilfreds. Dette hører til Arbejdets Ordning. Den, Som ejer Tingen, hölder den i en vis Værdi. Det beror da paa Kjøbereit, om han vil give det Forlangte. Giver han dette, da er han dermed bedre tient end med at beholde fine Penge, og den, fom afftaar Tingen, cr bedre tjent nted Pengene end med Tingen. Dette gjælder Saavel virkeligt Salg Som Leje for Brug i eu

vis Tid. J ltæroæreude Tilfælde er det Leje for Brugeu af Heft, Baad o. f. V. For-nuftretüg er det med dette, fom uaar Nogen vil kjøbe et 'w Kaffe, en Td. Byg eller Hvadfomhelft: Sælgeren Sorlanger, Kjøberen giver, og Begge er tjent med Byttet. Ligefaa urimeligt, fom det er, at Nogen fkulde være forpligtet til at afftaa Korn eller andet under fin Værdi, ügefaa uri-meiigt er det, at Ejeren af Heft fkal være forpligtet til at afftaa den mod fin Villie til Privates Brug, og det deSudeit mider ett Betaling, der er virkelig Erftatning. Enten dette rammer Enkeltmand eller Kom-muner er i fit Væfett det famme: det er oprørende. Og dog hænder det daglig, at Heft maa leveres imod EierenS Villie for mindre end virkelig Erftatning. Men endnu Værre: der gjøres Beflag paa Man-7

dens egen perSonüge Kraft og Tid for at være til Tjenefte Sor private RejSende, med hvem han muligens Jntet har at fkaffe, hvis Rejfes Maal er ham det Ligegyldigfte t Verden. Den ffydfende Gaardbntger maa ofte felv forlade Gaard og Hu$ og og Korn for at tjene muligens en Landftryger eller en Fremmed. Men det er det famme hvilkettSom-helSt privat Per Son det er, Saa hviler dog SkydSpügten uden virkelig Erstatning i fit inderfte VæSen paa en grnndfalfk Tanke; ja Selv mod en Erstatning, hvorom et Skjøn muligens kunde Sige: det er Nok, er den ikke fuldkommen fornuftretfig berettiget; thi Eieren aS en Heft maa lige* Saavel kunne Sige: jeg vil ikke fft>bfe. Som Eieren af en Td. Korn kan {ige: jeg vil ikke afhænde den. Den Samme falffe Grundsætning, Som anvendes, naar nogen Privatmand forlanger at faa benytte andres Heft med SkydSfarl eller Gaardbrugereu Selv, kan ligesaavel tænkes anvendt paa at ville benytte andres Skib med Skibsfolk. At det ene er Større og koftbarere end det andet gjør intet til Sagen; tlji er GrundSætnin-gen falfk i det fibfte Tilfælde, maa den ogfaa være falff i det ^ørfte. Og den er det virkelig. Som møralf! Mennefke ønfker naturligvis Op-Sidderen i SfydSlaget'eller Kommunen, at den Rejfende maa komme vei og behageligt frem, men han kan ikke ville at det fkal fke paa haus Bekoftuiug, og er naturretlig ikke forpligtet hertil. Enten den private Rejfende kommer frem eller ikke, det bliver ikke mere hans Sag end Andres. Anderledes er det med de offentlige TjeneftemændS Befordring. Den Byrde Saadanne foraar fager er eit pligtig Skat under en færegen Form, og det enten den Rejfende har fri Befordring eller BetaüngSfkydS, der er hel eller mindre end hel ErStatning til SfydSmanden, imod at Udgiften feitere udlignes fom Skat paa de, der fk'iille yde Befordringen. Foranftaaende vifer Grundfætningen for SfydSlovgivningen for private Rejfende i fin naturlige nøgne Skifkelfe. Under StatSudvifüugen maa der imidlertid tages de fornødne He,1f^n til de Rejfendes Tarv, uden dog at fornærme Opfidderne langs Veiüuierue eller Andre. Det maa gjøres muligt for Private at komme fiffert og nogenlunde bekvemt frent efter de mere befarede Vejlinier. J Almindelighed bør den bcftcmte Erftat= ning for Brugeu af Andres Ejendomme og af Perfoners Kraft og Tid være ett virkelig Godtgjørelfe; men hvor færegtte Omftæitdigheder er forhaanden, der kan det büve nødvendigt, at Kommune eller Ståt eller begge fkyder noget til for at faa ett forønff'et Jitdrctning iftand paa Steder, hvor det ellers ikke kitttde fke udeit ved urimelige Bekoftuiuger for de private Rejfende. Thi at de kommer faa hurtigt og vei frent fom nted Rimelighed kan fordres, det er ikke ndeit JntereSfe for Staten, hvoraf Kommunen er en Del. Det maa derfor billiges, at disfe i visfe ufædvaulige Tilfælde lette de private Rejfendes Befordring. Men det er højft ubilligt, naar dette gaar ud over enkelte Borgere.

Hvorvidt dett nu beStemte Betaling Sor at befordre private kan anfeeS tilftrækkeüg, vil formentlig Følgende vife.8

Efter en Forordning af 1582 kunde Private, der var forfynet med „god Befked eller Pasbord"1) kræve Befordring mod Betaling. Efter Forordningen af 24de Defember 1648 § 22 fkulde de, „Som have" prt-vate „årinder til og Sra Danmark, og ikke ere berettigede til nogen SkydS uden Betaling, være forpligtede til at tage Befked med fig, naar og hvor ftærke de agte at rejfe, og derpaa begjære LehnSherrenS PaSSe paa fornøden SkydSfærd for p'enge efter PaSfetS Jndholb." Efter § 12 kuude „Kongens LehnSmand" udftæde Pas ti 1 private Rej-fende, „hvori fkal angives, om de ffal have fri Fordringffafj eller ikke, og paa hvor mange Hefte for dem og deres Gods, hvorhen de agte." Kom To famtidig tit et Skifte, den ene med Fripas, den anden med BetaüngSpaS, da maatte den Sidfte efter § 23 finde fig i fidft at Saa Befordringsmidler. Af disfe Beftemmelfer Sremgaar det, at naar pri-vat Rejifende havde „RejSepaS" eller „BeSked," da kuude han kræve fig beSordret mod Et'læggelfe af den beftemte Betaling. Et Saadant For-langende med retlig Virkning kunde ikke de fremfætte, der ikke havde et Saadant RejSepaS, hvilket Sremgaar af § 18, font beftemmer, at „GjæSt-givere maa holde Saa mange Hefte, fom dem

tyfter, til de Fremmede at

bortleje,-------og fkal Samme GjceStgiver, fom vil leje Hefte bort,

holde" (her opregnes Redffaberne).

Efter § 19 var SfydSbetalingen tillands for 1 ^eft 12 fc for Milen,

titvands indenfkjærS for hver Karl.......8 „ —

og udenfkjærS.............12 „ —

Forordningen af 21de September 1663 beftemmer HeStelejen paa Landet i Vaar-og Høftmaanederne, Samt i KjøbStædcrne i Sommer- og Vintermaanederne til . 16 „ — J Kjøbftædernc i Vaar- og Høftmaanedcrne til . . 24 „ — Jøvrigt udvidedes de private Rejfendes Ret til at kræve Hefte tilfagte til SkydSbefordring.

Forordningen af 20de Auguft 1784, Afdeling I. §1 forhøjede den private SkydSbetaling tillands, faaledeS

at de 12 tø forblev...........16 „ —

og de 16 p gif op til . . ..20 „ — 2)

Grundene til Forhøjelfen angives at være, at "Beta-lingen for PengefkybSen har været faa ringe anSat, at adSkillige aS de Penge-Skybfende have fundet fig veb Samme faa betyngede, at endog nogle have føgt at omtufke Penge-Sfydfen med Fri-Skydfen"— formentlig fordi Pengeffydfen SormedelSt de mange private Rejfende kom Saa ofte paa. Der var naturligvis ikke længere nogen Tale om Rejfepas Sor Private. Tilfigelfe var

1) ©tubSmaal? 3—21—12.

*) ©fybsfommisfjonen i 1S59 anført, at be 24 § efter grb. af 1663 fortøebe« tit 28 6, Bbilfet iffe ffiønneS at tnebfere Siigtigbeb. ©e. O. 5Ko. 8 4 03 gb. af 1784 I. § 1.nu i fuld Gang for alle SlagS Rejfende. Hermed ftod det indtil Loven af 6te Juni 1816, der indførte Be= talingSfkydS i Almindelighed.

De' gjældende Love aS 6te Juni 1816 og 24de September 1851 beftemme SkydSbetaüngen paa Landet for TilSigelfeSflydS tillands Sor 1 Heft ßS

Mand til .... 24 fe for Milen,

— tilvands for yver Karl 20 „ — for faft SkydS tillands Sor 1 ^eft og Mand 36 „ —

— tilvands Sor hver Karl. . 24 „ — i KjøbStæderne Sor TitfigetSeSffydS tillands . . . . 36 „

— tilvands .... 28 „ —

for faft SkydS tillands ...'... 48 „ —

— tilvands......30 „ —

Tilvands kommer desuden Baadleje Sra 4 til 24 fe efter BaadenS Stør-relfe, ügefom Redflabslejen tillands maa tillægges med 2 til 6 fe for Milen efter RedSfaberneS Befkaffenhed.

Foranftaaende giver Anledning til følgende Sammenstillinger for SkydSbetaüngen: 'l648. 1663. 1663. ^1784. 1784. 1816og 1851.

©ommer Jpefl og ©otnmer Jpefl og og SSinter. S3aar. og SSinter. Sßaar.

Fra Landet, tillands 1 ' '24 fe Tilfig.

36 „ faft. ' 36 „ TilSig. 48 „ faft.

20 „ Tilfig. 24 „ faft. 28 „ Tilfig. 30 „ faft').

Heft, Redfkab og Karl 12 fe. 12 fe. 16 fe. 16 fe. 20 fe. Fra KjøbStæderne Do. 12 16 24 Fra Landet tilvands, 1 Karl.....8 a 12 a 12 8 a 12 Fra Kjøbftædernc Do. 8 a 12 8 a 12 8 a 12 Paa Landet har alt-Saa SkydSbetaüngen tillands i Gjeitnemfnit været, naar 4 fe Red= Skabsleie lægges til, 1816—51 . . .12 14 18 Sættes Tallet Sor 1648

Som Eenhed, Saa har Stigningen (SkydS-tillæggene) været. . 1 ^ H 6 Gang. 1,5 0 ©ang. For KjøbStæderne ligeledes tillands i Gjen= nemSnit . . . . 12 fe 20 fe 24 fe

28 „ Tilfig. 40 „ faft.

2,33 ®ang.

3

(40 § Tilfig. (52 „ faft.

J) ©amt beSuben 9iebffabSleje fom oöenfor anført Sor 1816 og 1851.10

1648. 1663. 1784. 1816 og 51.

Stigningen har att= i3 @

faa været .... 1 1,66 Gang. 2 Gang.

Tilvands iGjennemSnit 10 fe 10 fe 10 fe 27 tf1).

Stigningen ... 1 1 1 2,70 Gang.

Da Kornpriferne altid har været anfeet font den fifrefte Værdimaaler, Saa ffat vi Se, hvorledes Tillæggene i SkydSbetaüngen Stemmer med For-øgelSen i Kornets Prifer. For 1648, 1663 og 1784 er de fundne efter en "KapitefStaçt for Sjællands Stift" for 1600 til 1855. For Norge for 1855 efter Mejlænders Lovfamliug. J 1855 var Rugen 3V dyrere i Norge end i Danmark og Byg ligeledes T'¥, og med faa Stort Beløb er priScrue Sor hine 3 førstnævnte Aaringer forøgede, for defto fifrere at kunne anvendes her. Derimod var Havren dyrere i Danmark end i Norge, hvilket ikke er taget i Betragtning, da dette kan bero paa mid-lertidige Omftændigheder. Saavidt forn dertil har været Oplysning er her biot taget ^>euft?n til Korit af bedfte SlagS. Efter dette ftiller PriSerne Sig jom følger:

1648. 1663. 1784. 1855.

Rug. . . . 108 B- 2 Spd. 96 fe. 1 Spd. 76 fe. 5 Spd. 4 fe. Byg. . . . 77 „ 2 — 94 „ 1 — 25 „ 3 — 81 „ Havre . . . 60 „2) „ — 40 „ „ — 110 „ 2 — 30 „ J GjennemSnit 82 fe. 1 Spd. 117 fe. ~ 1 Spd. 30 fe. 3 Spd. 78 fe. 1648 Som Eenhed

betragtet . . 1. 2,90 Gang. 1,83 Gang. 5,34 Gang.

Stille vi nu til Exempel SkydSgodtgjørelfen paa Landet iModfæt-ning tit KornpriSerne, faa Sremkomtner følgende Forhold:

1648. 1663. 1784. 1855.

TilfigelSe. Faft.

StydSbetalinger Som ... 1 1,16 1,50 2,33 3,33

KornpriSerne...... 1 2,90 1,83 5,34 5,34

HeraS Sees, at ntedenS SkydS-

betalingen biot er Sorøget fra 1 tit..... 2,33 3,33 er

Kornpriferue ftegite Sra . . 1 til..... 5,34,

følgelig er SkydSbetatiugeu efter dette 2 a 3 Gange Grundftørretfen forliden. Derfont man forflerer ovenstaaende Række

19 1 ^

1 */9 '8 3 "/34 / 3 4

med Gruudtallet 12 for 1648,

faa fremkommer.....12 fe. 35 fe. 22 fe. 64 fe. 64 fe.

SkydSbetaüngen har været . 12 „ 14 „ 18 „ er 28 ,f 40 „

Altfaa forlideF..... 21 fe. 4 fe. 36 fe. 24fe.~

Af det Anførte maa det være klart, at SkydSbetaüngen er altfor

üden, hvilket til Overflod vil fremgaa deraf, at man efter fornævnte

*) 3 ©jetmemfmt taat tit minbfte 33aab(eie.

2) for 1650.11

Gjennemfnitspris kunde Sor Skydsbetalingen 12 £ i 1648 erholde 21 Potter Kornvare, medens man for TilfigelfeSfkydSbetalingen i 1855, 28 tø, kun fik 9 Potter. J 1784 kunde man endnu Saa 17 Potter for SkydSbe= taüngen. Medens Lønninger og KoStgodtgjørelSe m. v. er Stegne Sor= holdsvis med PriSerne og muligens mere, gaar det Som vift tilbage med Skydsbetalingen, og heri ligger HovedaarSagen til, at de Privates SkydS foranledige faa overmaade ftore Byrder Sor Ståt, Kommuner og Skydslag.

Efter Saaledes at have godtgjort, at Betalingen Sor PrivatSkydSen er alt Sor lav til at kunde gjælde for fuld Erftatniug, vil jeg gaa over tit at paavife endel andre indgribende BeftemmelSer i SkydSlovgivningen, og hvordan de kongelige Kommissioner har ffiftet Sig ved dereS Hverv ved de mange Udtaft til SkydSlove, Som vi til Overmaal er forfynede med. Deruæft vit jeg give et Uddrag aS den udmærkede baitffe SkydS-lovgivning.

Forordningen af 20de Auguft 1784 er overfkreven: „Forordning angaaende Friffydfen." Den omhandler næften ikke BetatingSSkydSen uden i BegyudetSen med Heilfau til Taften for Miten, font alferede anført. Derimod er den meget udførlig om de offentlige TjeneftemændS SkydS. Den gaar ud fra den Forudsætning, at disses Befordring er en Pligt, d. v. f. en Skat i Naturydelfe efter Omgang. For de offent-lige Tjeneftemænd er faftfat et vift Antal Hefte, fom de fe tv kunne bruge. Meit de kititite ikke bortgive Brugen aS nogen; tl;i i faa Maade hedder det: „Derimod Skat ingen Rejfende, font ikke fetö behøver og bruger det ham bevilgede Antal Hefte, være berettiget til deraf at afftaa eller bortgive nogen Fri-SkydS-Heft tit Uvedkommende, under Straf i OvertrædelfeS-Tilfælde af 2 Rbls. Mulkt og StydfeuS Erftatniug.1) Om VandffydSeit hedder det blandt mere, at en Baad med 2 Rokarie regnes i Almindelighed paa een Hcft. Videre ytres der: „naar derimod 2 eller flere, Som ved Fri-SfydS til Vands fkal beSordreS, have paa en Gang en og den Samme Tur at gjøre, bør Saa mange af dem betjene fig af een Baad, fom derpaa bekvemmetigen og uden Fare kan rummes.1) Betræffende den Mængde Tøj, fom RejSende tait fordre ffydSet, da faft-Sætter Forordningen, efterat have givet BeStemmelfen Sor MiltfærflydS: „Men i Henfeeude tit al anden SkydS bliver herved faftfat, at paa Slæde elter Kiærrer, med een Heft forfpcertdt, ikke maa tæSfeS mere end 1 Skippunds Vægt og paa Kariol med en perSon ej mere ettd 4 LpdS. Vægt, paa Vogn eller Kjøretøi med 2 Hefte Sor ikkun 2 SfppdS. Tyngde eller derover" (III. Afdeling, 12). 'Da Forordningen hviler paa funde Gruudfætninger, Saa var den viftnok i længere Tid henfigts-mæsfig; men ügefom Alt fkrider fremad, faaledeS kan Lovgivningen heller ikke ftaa ganfke ftille. Manglerne føltes viftnok, mett Kun'ften var at Sætte noget Bedre istedet. Det forføgteS i 1816. At gjøre Forbe-drittgen i det da Beftaaende havde viftnot været det Bedfte. Derpaa gik de vedfommende Udvalgs Jndftillittger Sor en væSentüg Del ud.

») II. »fbelitig, 9.12

Men Storthinget forfaftebe det BedStc og Satte BetalingSfkybS næSten i alle Tilfælde istedet. Dette var det førfte Store Skridt til de Befvær-ligheder og Ulemper og overdrevne Bekoftninger, fom SkydSoæfenet har og fremdeles i ftigende Mon vil føre over Landet. Jfølge denne ufyeU dige Lov trykfer Sfydsvæfenet paa 2 Maader: for det Førfte ved SkybS-godtgjørelfenS overhændige Beløb Som Skat betragtet, dernæSt ved de Privatrejsendes utilstrækkelige Betaling i mange af Landets Egne, en Betaling, der er langt fra at være fuld Erftatning. Dette Tab gaar dels ud over ben Enkelte, bels over Kommuner eller Staten. GobS-færdfelen blev ogSaa meget udvidet ved Loven aS 1816. Ford. aS 1784 faftfætter paa 1 Heft for Slæde eller Kjærre 1 Skppd. Loven af 1816 beftemmer det dobbelte, nemüg 2 Skppd. paa Slæde. Jøvrigt blev det fnart Brug at Sorfende hva'dfomhelft Slags Gods med

SkydS, font ben billigfte F^rbfelSmaabe. Ja Misbrugene gik faa vidt at der alt i 1818 fremkom kongeligt Forflag om at undtage KjøbmandSgodS, Kornvarer og Flyttegods fra den almindelige SkydSpügt, og vedkommende Udvalg figer derom: „det finder en Saadan Beftemntelfe baade billig og retSærdig, og vil derfor indftille den til Antagelfe."') Denne Gang blev det imidlertid ikke noget af; men i Loven af 17de Auguft 1821 blev der fat ett velfortjent Stopper for de ReifendeS alt for ftore Ret til at faa fkydfe Hvadfomhelft, hvilken Jndftrænkning i 1851 end yder-ügere udvidedes til Vareprøver. Beftræbelferne for at faa tilintetgjort disfe Lettelfer, hvorved Folket yderligere vilde betynges med HoverifkybS, fkal fettere blive paavift. Uagtet de mange uheldige BeftenunelSer, fom Loven af 1816 indeholder, findes der dog Undtagelfe, nemlig § 20, der lyder faa: „Jngett Rejfende fkal være berettiget til Godtgjørelfe for mere SkydS, end han paa Rejfen virkelig har 'brugt, om ha" end efter Anordningerne ellers var berettiget til fri Befordring med ett ftørre SkydS." Demte Beftemmelfe var imidlertid for god til at kuttne veittcS at blive Staaende, naar man fçrft blev Sig bevidSt, hvilken Sølvgrube SkydSloveu (ligefßtn Seucre Sportelloven) monne være. Allerede ben 17de AugttSt 1821 led dett et Stød, idet „Enhver, Som paa Em* bedSrejSer befordrer fig f elv Ved egne Hcfte eller Rofolf, fkal være be-rettiget til at beregne fig Godtgjørelfe for den SkydS, han efter den hidtil gjældende Loügivniitg tilkommer, og det om han end benytter et ringere Antal" (§ 6). 1824 Aars Storting fortfatte det for de Sf'ydS* godtgjørelfeberetiigcde paabegyndte Spil i end mere ftorartet Mon. Ett Anordning med et rummeligt Antal Hefte2) beftemteS, og til Slntning den for de Berettigede gyldne Forfkrift, "hvortil Grundvolden blev lagt i 1821, nemlig: „§ 5. De, der rejfe i offentligt Skrinde, fknlle være berettigede til i alle TilSælde at beregne StydSbetaling for det ovenfor nævnte fulde beftemte Antal Hefte." Herved blev Maalet fuldt, faa at ntan fra den

') <£torIjing$fi>. for 2J?art6 1818, 457.

2) 2)og tilbets nogen Sßebfættelfe imobgb. af 1784; men efter benne toar betgriffyb« hin for SJebfommenbe meb bet totrJelig brugte Slntal £>efte, fom før toift.13

Kant følte, at man for det førfte kunde tie. De SkydSgodtgjøretfebe* rettigede gik fuldftændig af med Sejeren, Som man naturligvis kau vide, naar man fer hen til Storthingets daværende Sammenfætning. Stor-thingets Bcflutuiuger har i det Store taget beftandig været Udtryk af deres JntereSfer, der var de Raadende paa Thiuget. Aldrig har dette tydeligere fremftillet fig end ved SkydSloogivniugen og Sportelloven. J 1821 begyndte Regjeringen alt at beklage fig over de ftore SkybSud-gifter, faaat „HanS Maje[tæt" figer: „at SfydSitdgifterne for Rejfer i offentlige Anliggender er ftegne til Saa betydelige Summer, at Almen-hedens Tarv fordrer dem indfkrænkede ved Lov,"') og endda naaede de ikke op til mere end 19,600 Spd. aarlig. Senere fik man Se noget andet, og uagtet der af og til hørtes lidt Knur, faa var det dog font man vænnede fig tit det Unaturlige, og vilde Saa Smaat forfvare de oprindelig upaaregnede SfydSindtægter fom noget, der burde regnes til de offentlige TjencftemændS „Emoütmeuter"2) (d. e. Biiitdkoinfter). Men Folkets Sunde Sands Saa og følte at dette var galt: Skatteyderne faa det i Skattebøger eller Regnffaber eller „RepartitionSplakater" (Skatte-udligning Sor dr e); de følte det i pungen — den blev flunkett; de kunde Skjønne det paa Vedkommendes mange Rejfer. Mangen Gaardbntger tæukte vet Som Saa: førft maa jeg bringe den RejSende frem mod vet fitau Betating, dernæft ffat jeg feto deltage med i paatagt Skat for denne Betatings Skytd, dette kan jeg forftaa; men endeüg fif ei t jeg være med at betate for ^>eft, font den Rejfende aldrig har benyttet. — Dette fidfte tykkedes ham at gaa over atle rimelige Grændfcr. Dog fetv dette lader Sig forklare, uaar man Ser hen tit de Meninger, S°m gjorde Sig gjældende. Vedkommende Udvalg i 1821 ytrede i Samklang med foregaaende StorthiitgS Beftutninger: „SkydSindretniugen er ordnet biot tit Nytte og Forbet for de Rejfende, ikke for at fkaffe den Sfydsforrettende noget at fortjene" 3)--. Det fkimter ikke utydeligt igjennem, at naar „biot" dc Rejfende kan have „Nytte og Fordel," da er HeuSigten opnaaet; de Andre kan det være det Samnte med, de er fra gammel Tid af vant til at lade fig betragte font H°veriforptigtebe. For disfe gjælder kun den givne Ret; de forftaar fig ikke paa den natur-lige — veed ikke dens evig berettigede Fordringer. At Skydsvæfenet imidtertid er oprettet tit de Rejfendes „Nytte og Fordel," dette erkjen* deS; ntett det bør ikke være fom nu, at denne „Nytte og Fordel," for en ftor Det Sker paa Andres BetoStning, det vit Sige, tit diSSeS Skade. SkydSvæSenet knude være Saa indrettet, at det var tit „Nytte og For-det" Sor de private RejSende, uden at være de SkydSptigtige etter Kom-muueit eller Staten til Skade.

Dette vilde være Tilfældet, naar de Skydsfende fif „fuld Erftatning" Som ved andre Eypropriationer (tvungne ASStaaetfer), Sont ved Kjøb og Salg, hvor begge er eller t alt Fatd for-

©torttøngerø. 1821, 3uli, 435.

*) S)o. 1836, 3uli, 246, WlaxtS 281.

s) ©o. 1824, Sftai, 706.14

nuftigvis bør være tjent med Byttet. —• Da faaledeS en paa Enkeltes eller enkelte KlaSSerS „Nytte og Fordel" beregnet SkydSlovgivning havde, Som det Syntes, naaet Toppunktet, begyndte de Forurettede at tænke Sig om. En Sværm af Forflag til Forandring i Skydslovgivningen bebanb-IcdeS paa Thiitget, men beftandig uden virkeligt Udbytte. Saaledes foreflogeS i 1836 SkydS i NaturydelSe igjen indført1), Samt OphævelSe af § 6 i Loven af 1821 og § 5 i Loven af 18242), hvorved de offent* lige Tjeneftemænd vilde faa „FrifkydS" eller kuu Godtgjørelse Sor udlagt SkydSbetaüng. Udvalget flaar undertiden ind paa rigtige GrundSætnin-ger og SyueS at erkjende, „at de Summer, S°m SkydSomkoStniitgerne aarligcn opløbe til, er færbeleS betydelige, og det ertjender der-for tilfulde Vigtigheden af, at henfigtSmæSfige Foranstaltninger blive trufne, figtcndc til Formtndffelfe i diSSe Udgifter;"3) — „at de betyde-üge Summer, fom disfe SkydSudgifter maa opløbe til, maa vække en færdeleS Opntærkfomhed ;"4) — det ertjender, at „MiSSornøielSe med Embedsmændenes SfydSberegniitger---nuomstunder, öiftnot undertiden med Rette" er tifftebe.5) Jmidlertid kommer der altid et „Jmidlertid" eller et „Men" bagefter faadan Erkjendelse, hvorved denne paa en Maade tilbagekaldes. Den Ret, Som offentlige Tjenestemænd har til at kunne beregne Sig erftattet StydS, Som ikke er benyttet, Sorfva-res blandt mere derved, „at Lovgiverne have anfeet det at være til gjenfidig Fordel, at de Embedsmænd, Som ville give Slip paa de dem tilkommende Bekvemmeligheder, ved at forfkaane de SkydSpügtige for den disfe paahvilende SfydSbyrde, beholde de dem i denne Henfeende tilkommende Emolnmenter"6) (Biindtægter); og paa et andet Sted7) hedder det under famme Betragtning, at „de SkydSpügtige forfkaaueS for en f tor Del af den dem paahvilende Skydsbyrde." Udvalget „antager, — — — at en dobbelt Fordel"7), en „gjenfidig Fordel"6) flyder deraf, at de offentlige Tjcncftemænd faar godtgjort Ubgifter, Som de aldrig har haft: — ganfte vift, i Sit VæSen ett Saadan Fordel font følger deraf, at matt ifær i det Sydlige Europa giver viSSe Folk en Godtgjørelse Sor at matt fan flippe fra dem med ikke alt for ftor Ulempe. Den offentlige Tjeneftemand „beholder" Penge, hvorSor han intet har udrettet, og |jeftenS Eier maa fryde fig i, at han felv og Heft „Skaanes" Sor den ham "paahvilende Hoveripügt. Skarpere at fremhæve Fordelen paa ben ene Side, og Hoveripligten paa ben anden, er neppe muligt. Alt er fagt udctt Omfvøb, det maa man tilftaa. J Sit inberSte Væfen er Udvalgets Maade at opfatte Sagen paa et SlagS Kjøb og Salg. De offentlige Tjeneftemænd fkal Saa Penge for at de vil være faa Snille at undlade at benytte Hefte, font de ikke har Brug Sor, og da Hefteej* ente Selv har bedre Brug for dent end til at fkydfe med, faa katt disfe

') ©torfljtrigeft. 1836, SKavtt, ©. 276. 5) ©torttftiggffi. 1836, Juli, ©. 247.

2) 3)o. „ Sul, @. 243. 6) ®o. „ «Kart«, ©. 281.

3) ®o. „ „ ©. 244. ©o. „ Juli, ©. 246.

4) 2)o. „ 2Katt«, @. 279.15

med Fordel betale Skatten for Skyds, fom aldrig har været til. Ja bevar'S, begge Parter har Fordel! men om man paa denne Maade lever fig ind i en omvendt Verden, det faar Andre bedømme. Jfølge Udval-gets Grundtanke var det at vente, at det fortrinsvis indftiüede paa, at forkafte de indkomne Forflag, dernæSt indstillede det paa en Anmodning til Regjeringen om at underSøge, hvorvidt noget Vift burde beftemmeS for hvert enkelt Embede iftedetfor SfydSgodtgjørelfe. Som underordnet indftillede det endelig paa, at Jttgen fkal være berettiget til Godtgjørelse for ftørre Skyds, end han virkelig har brugt1). Storthinget i 1836 var imidlertid et Særfyn blandt vore Lovftiftninger. Det følte og vidfte og vilde, hvad Folket følte og vidfte og vilde, og at intet Sagfører-Jnd-læg for de SkydSpligtige i Fonn af en Jndftilling Sra Udvalget kunde bringe det ud Sra det rette Spor. Det fecfluttcbe med 44 Stemmer: „Jngen RejSende fkal være berettiget til Godtgjørelse Sor Større Skyds, end han paa Rejfen

virkelig har brugt, hvad enten han har benyttet fitte egne eller lejede Rofolk og ^)cftc, og om han end efter Lovene ellers var berettiget til Befordring med ftørre SkydS"2). Formedelft Storthingets uventede Opløsning kam imidlertid Sagen it'f'e for i Lagtinget, og derfor kom ingen endelig Lovbeflutniug iftartb. Dette Storthing lagde fra fig dett fædvanlige Uniform. Det var, font fromme Kvinder figer om fromme Børn, for godt til at leve længe, derfor maatte det opløfeS. Allerede i 1837 kunde matt fornemme, at Uniformen igjen var tagen paa. Dette var end ntere Tilfældet t 1839; dog finde vi de futtde Grundfætntitger med Skarphed ud= talte i vedkommende Udvalgs Jndftilling, hvori det blandt andet hedder om ovennævnte OdelSthingSbeflutning: „Den fattede Beflutning til Lov kont ilke til Afgjørelfe formedelft 8de ordentlige StorthingS pludfeüge

Opløsning.----Saaledes fpildteS-----OdelSthingetS Be-

ftræbelfer for ved Lov at faa tilintetgjort en i fin Grundsætning fordær* velig, for den gode Forftaaelfe mellem Folket og Embedsmændene fkabe* lig, og efter det almindelige Omdømme forhadt Lovbeftemmelfe, hvor-ved SkydSgodtgjørelfeit til Embedsmænd havde ftiftet Natur, ved fra Godtgjørelfe for Udlæg at gaa over til JudtægSkilde."1) Uvvalget kom-mer derpaa med nogle Bemærkninger om Mattgel ved Lovbeflutningen t kontrollerende (opfynhavettde) Heufeettde, hvorpaa den ytrer om Loven:

„---det vigttgfte Gode vilde dog være opnaaet ved den, det nem-

lig, at Lovett havde givet SkydSgodtgjørelfeit fin fattde Natur fom Ve-derlag for Udlæg tilbage. Dog ganfke fpildt maa Beftræbelfeit ikke anfeeS for; thi Folkeforfamüngcn har derved udtalt ett Anftuelfe, fom efter Udvalgets Mening følmmer fig for Lovgiveren, og denne vil fiffert f ent eller tidligt blive gjort gjældende og fejre"2). Da der i 1838 Var ttedfat en kongelig SfydSkommiSfion, faa fandt Udvalget det raadeligft, at Sagett vverfeudteS til Regjeringen, for af den at overfen-

*) ©tovtfjinqSft). 1836, Suli, 251. 3) ©tortfrnggtø. 1839, Sug., <S. 133.

2) 2)0. „ „ 252. 4) ®o. „ „ 134.16

des til Kommissionen. Saa f!ete øgfaa. Derved blev det Stillet i Bero med „hin forhadte Ret til at beregne Sig SkydSgodtgjørelfe Sor et Større Antal Rofolk eller Hefte, end der i Virkeligheden benyttes"'). Et kongeligt SkydSlovforflag med lidet indgribende Forandringer frem= fattes for Storthinget i 1842; men vedkommende Udvalg magtede ikke at faa noget færdigt. SkydSlovgivmttgeu og „hin forhadte Ret" blev fremdeles forn dett var, til „dobbelt Fordel" for Vedkommende.

J 1845 forelagde Regjeringen Storthinget et Forflag, der i det meget omtviftede Punkt, om hvorvidt offentlige Tjeneftemænd burde kunne beregne fig godtgjort Udlæg, fom ikke var udlagt, afveg fra fine Forgjængere. Blandt mere anfører Regjeringen: at det ej bør lægges Nogen tillaft, at han beregner fig deti fulde lovhjemlede StydSgodtgjø-relfe, om han end befparer nogen Del af famme, og at den Uvillie, fom jævnlig har ytret fig, forsaavidt er ubillig og ubeføjet. Men paa den anden Side lader det fig ikke uægte, at SkydSgodtgjorelfen, der fluide være en ErStatning for hafte Udgifter, faaledeS fom Forholdet nu er, mere har antaget Særkjendet af en Sportel,2) og mod Heufigten kan büve, lige-fom den i mange Tilfælde virkelig bliver, ett Judtægtskilde for Vedkom-mende. Fra dette Synspunkt mangler MiSnøjen med §§ 6 og 5 t Loven af 1821 og 1824 ikke rimelig Grund, ügcSom denne MiSnøje alle-rede i Sig feft> er et Onde, og det af en faa meget betænkeligere Natur, fom dett — — — tildels har taget ett faadatt Retning, at Embeds-Standens AnSeelSe og AgtelSen Sor Samme er udfat Sor at lide derunder. De Ulemper, font ville være forbundne med, at der ej maa beregnes godtgjort ftørre SkydS end virkelig benyttet, antages ikke at være af nogen færdeleS Betydenhed, naar Fordringerne om at godtgjøre Reg-ningerneS Rigtighed ikke ftrækker videre, end rimeligt kan være, nemlig om, hvormattge Hefte eller Rofolf den Rejfende har brugt. Det kan og bør være det Offentlige ligegyldigt, om den RejSettde benytter egen, laant, eller Sor billigere end den Sædvanlige SkVdSbetaüng lejet Befor-bring. Naar det beftemmeS, at der ej maa beregnes højere SkydS end efter det Antal Hefte eller Rofolk, fom virkelig er benyttet, og naar derhos i Almindelighed ingen videre Bevidnelfc (Legitimation) SordreS, end den RejSendeS egen Bekræftelfe, hvorved det Offentlige tør attfeeS betrygget, fkjønneS ikke rettere, end at alle l;er i væfentlig Betragtning kommende

Hentøn ^ar faaet tilbørlig Jnoflydetfe, og at Sagen derved vil være bragt i en faadatt Stilling, at al grundet Anledning til Klage maa anfeeS bævet3).

JSølge foranftaaende fortrinlige Udtalelfe af Regjeringen forefXog den ogfaa følgende fom Lovens § 35: „Til fitt Befordring paa Rejfer i offentlige Anliggender er Vedkommende berettiget til at benytte <£>kydS efter nedenstaaende Anordning, dog kan ej SordreS Godtgjørelse for

») ©tortçingstø. 1839, Slug., 138.

2) 3nbtægt, tfær toeb 23retoffaber§ gorfattelje af ©mbebsmænb.

3) ©torfyngSrø. 1845, 4be ®el, 9io. 57 ©. 1—2.17

SkydS med et Større Antal Hel"te eller Rofolf, end der paa Rejfen virkelig er benyttet." Herpaa fulgte Anordningen'). Hvad gjorde itu vedkommende Udvalg? JftcdetSor at det med Glæde Skulde have grebet Anledningen tit at faa væk "hilt forhadte Ret" gjorde det netop det Modfatte: det inbftttebe enStemntig paa, at ben "forhadte Ret" frem-deleS fkutde vedblive, og Storthinget fulgte trolig i det af Udvalget aitvifte Spor. De højbjcvtefcc Tanker [»ut bcfjæfcbc Tbhtget i 1836 c] 1!dvc,.lAot i 1839, var fulbftænbig bortdunStede. Man var bleven Sig bevidft, "at det kjære Bej'taaende (ikke det Gamle) var til "dobbelt Fordel", mærk vei — for dett SfydSgodtgjørelfebcrettigede, og at hatt i fin Ædelmodighed ved felv at "beholde de tillagte Emolitmentcr" kunde vife, hvor gjerne han vilde, at "de SkybSpligtige'ffuldc forSkaatteS for ett ftor Del aS deit dcttt paahvilende SkydSbyrbe." Ja forffaaneS? det Var naturligvis den dybtliggende Tanke — fMde vi tro! Til Uheld ftger Samnte Udvalg paa et andet Sted: „Følgen af, at §§ 6 og 5 i Lovene af 1821 og 1824 ophæves, vit fandSyttügviS blive, at de RejSende ikke fotn hidtil ofte har fkeet, lader fig nøje med ringere Bekvemmeligheder, ettb de har Ret tit at fordre, uten vit benytte det fulde Antal Rofolt eller Hefte' hvorved Befparelfe ikke vil opnaaes"2). Hvor blev nu Skaanfelett af? Nej, Udvalget har tydeligt lagt for Dagen hvad Vedkommende egentlig vil: enten vil de "beholde" godtgjort Udlæg, font aldrig er fkcet, eller vil de benytte "det fulde Antal "Rofolf eller Hefte," "forø hidtil ofte" ikke behøvedes — dette er Sagens inderfte Kjerne, deri hænger den, og deri vil dett Sont et Btybjerg hættge med al fin Tyttgde, indtil Folkets JStedtrædere danner et Sandt Udtryk af Folkets Villie. J 1845 kont imidlertid ingen Lov iftattd, og Som det bar til, funde det jo være det jamme. J de Tider, da Storthinget højhiertet lagde Sra Siø Uniformen, — da vitde tttan rette paa Sagen; faafttart Storthinget atter tog paa Sig denne, hørtes der rigtignok adskilligt Godt Sra vedkom-mende Udvalg, men Sont ikke ledede til noget virkeligt Udbytte. Jmidlertid optog Regjeringen Tanken med ramme Alvor, — mett da var det Sor fent. Den modfatte Mening gik fejerrig gjennem Udvalg og Stor-thing — og Sagett faldt, og nu forfvareS det Unaturlige uden BlnSel Som noget, der ikke engang ønffeS at være anderledes. Det ffal Senere paavifeS, hvorledes den banffe StyrelSe paa ett gattfTe anden Maade har forftaaet at ordne Sagen naturligt til Gavn for de Rejfende og uden Skade for Folket. Paa. Stortingene i 1848 og 1851 kom neppe noget Forflag i den antydede Retning paa Tale og i 1859 kunde faadattne Tanker ikke finde ringefte Gehør; den kongelige Komntisfjon kunde Sligt aldrig falde ittd, og Storthinget gad ikke høre derpaa. Det er forhen omtalt, at Lovett af 1816 udvidede de Rejfendes Ret til at kumte for-lange befordret ftørre Læs ettd forhen. Forøgelfe aS Tyngden i andre

*) ©tort^inggrø. 1845, 4be ®el, Ko. 57 11.

2) ®o. 1836, 3uti, 244—245.

Henfcender er Senere dels beftemt, dels SoreSlaaet af de kongelige Korn-misfjoiter, hvilket vil kunne Sees aS følgende Overfigt.

[-gororbntn-gen-]

{+gororbntn- gen+} 17S4. So» 181G. Ägl. Äom- miéfjonS gorflag 1842 So» Ägl. Äom- miäfioné gorflag 1859 1 Heft til LæS paa Slæde 320 ær. 640 1 §eft, 1 Rejfende og SkydSkarl paa Karjol med Tøj, Alt fat i Vægt,. . 284 „ 284 „ 300 ST. 284 (tb. 320 'w. Do. Do. tilfammen paa Slæde...... 284 „ 320 „ 316 „ 350 „

Det bemærkes, at eit RejSende over 15 Aar gammel er Sat i en Vægt af 150 <t6 og Skydskarlen aS 70 S; det øvrige er Tøj eller GodS. § 11 i Loven aS 1851 er et forunderligt Miftmafk aS Slet og Godt out hinanden. Blandt meget mer indeholder den:

Har to Perføner Tøi af 24 eller 36 da kan de forlange fig befordret med 1 Heft mod at betale li Skyds, hvorhos Skydskarlen følger med famme Heft; paa denne Beftemmelfe er imidlertid intet at udfætte; har 2 Perfoner Tøj og Sender dette tilligemed Skydskarlen med en dertil lejet Heft/ Saa kan de ntod enkelt Betaling Selv benytte dett anden. Dette kan til Nød gaa att, men har dog Sine Hager. Hflr 2 PerSoner Slet intet Tøj, da Ser det ud til, at de kan komme Srern mod enkelt Betaling, hvorhos Skydskarlen følger med famme Heft-Saaledes vil man tttt paa fine Steder anvende Loven. ViSt er det, at naar der maa betales SfydS, eller der benyttes 2 Hefte, da er dette beftandig under Forudfætning af, at de Rejfende har Tøj, Saa at den Forstaaelse aS Loven, at 2 uden Tøj kan forlange fig befordret paa 1 Heft mod enkelt Betaling, fyneS at have Lovens Ord for fig. Herved er de Rejfendes Ret udvidet i betænkeligt Mon. DeSudett har ommeldte § 11 de besynderligste BeStemmelSer om at lade Tøj træde iStedet for Mennefkevægt og omvendt, noget Sont ikke kjendtcS i vor ældre Lovgivning, og følgelig befværliggiør SkydSvæfenet. Opfinderne aS det Foranførte har, Saavidt jeg har erfaret, Været den kongelige KommtSfionS Medlemmer til Forflaget af 1842, derfra er Beftemmelferne gaaet over i MoSfigeS og EngeS Forflag aS 1851 § 10, og videre fom bemærket i den gjældende Lovgivning. Matt Ser af det Anførte, at Beftræbelferne gaar raftt væk i dett Retning at kunne Sorlaitge beSordret alt Større og Større Tyngde. Den fibfte kgl. Kommission foreflog Videre at ophæve de LovbeStemmelSer, der undtager at kuttue faa befordret KjøbntandSgodS, Kornvarer, Flyttegods og Vareprøver med almindelig SkydS, og Stor-thinget i 1859 har i væfentligt Mon hertil givet Sit Bifald. Paa famme Tid'dette ffer foreflaaeS 100,000 Spd. Som Tüfkud for SkydSvæfenet. Med Grund Skriges bittert over Stybsbyrden; men matt tager desuagtet ikke i Betænkning at ville gjøre den end mere byrdeSuld, ret Som man med Forfæt vil gjøre det vaskeligere at Saa ordnet denne vanfleltge Greje.Sont Bevis for, hvorledes det nuværende flet indrettede SkydSvæ-fen trækker det Ene efter det Andet med fig til Omtoftning for Folket, kan tjene Beftræbelferne efter at faa det derhen, at de til SkydSgodt-gjørelfe Berettigede kan fortjene noget atpaa Ved at rejfe med Dampfkib eller paa Jeruvej. J 1851 beftemteS det, at naar nogen Saadan rejfte paa dett Maade, da fkitlde Udlægget erftatteS ham. Dette var netop en Beftemntelfe, der var grundrigtig, og hvoraf der findes faa i vor SkydS-lovgivning. Men juft derfor var dett for god til at blive ftaaende og maatte rokkes, font Tilfældet har været ntcd de bedre Beftemmelfer t SkydSlovgivningett. Den fidfte kongelige Komtnisfiou har fundet ttd, at agfaa her burde Vedkommende begimftiges. paa Jeruvej er Perfonfrag= tett paa førfte piadS 24 tø for Milen. De meft Begitnftigede fkitlde faa erftattet 108 tø, de mindft 36 tø. Paa Dantpfkib er Perfonfragten 12 tø for sømilen, de meft Begitnftigede er foreflaaet at faa 72 tø, de mindft Begitnftigede 24 tø. Storthinget dømte og kjendte for Ret, at Begunftigelfen kunde uedfætteS ett Smitle. Derfor beftemte det, at paa Jernvej ffal det MeSte være 69 tø og det Mindfte 30 tø, og paa Damp* fkib ligeledes fra 46 tø ned til 20 tø, alt for Milen. Dette er endda tildels det 3 til 4 dobbelte af Udlægget; „videre bør matt ikke drive det." Ved omhandlede Beftemntflfe i LovbefintningettS § 11 er dog det opnaaet, at Vedkommende mt er lovforpligtet til at rejfe med Dampindrctuin-gerne naar Rejfens Maal tilftedcr dette, fordi § 17 i Lovett af 1851 ophævedes, og derved kom § 26 til at virke i fitt hele F^de. Da Damp-kraften faa ntcget udvides, kan det godt fkjøttttеS, at ntatt ogfaa der bør kittttte tjene noget ltbett Arbejde; tlji ofte fer matt, at Størretfen af Arbejde og Fortjencfte ftaar i omvendt Forhold faaledeS, at det mindfte Arbejde giver ftørft Jndtægt. Det gaar i alt Fald ikke an, at flippe dett Sordetagtige LattdrejSe eller VattdfkydS uden at Saa ErStatning i en Sont det feeS tildels mangedobbelt Fragt. At Storthinget i 1859 trolig fulgte det attvifte Spor, maa ikke forundre, naar man ved hvor mægtig JntereSferne holde Tag der, hvor der er noget Materielt at vittde i vor materialiftifke Tid. H0vedbeftræbclSerne er itu i alle Retninger: Tillæg og atter Tillæg og Dyrtidstillæg (1857) og Gagetillæg, ligeSom det ttcefteit er alene de offentlige Tjeneftcmættd der katt gjøre Fordring paa „Jordens Goder" for at kunne „leve" paa fitt „ftandSmæS= fige" Vis, det vil ofte fige, over Evne; tyi Enhver fætter ftray Tæ-ring efter Næring og noget derudover. Det er ellers ett mærkelig Fore-teeife i vort offentlige Liv, detttte SkydSgreje, jo længere tnatt arbejder med den, defto ntere koftbar gjør man den, defto længere fjerner man fig fra det fande Maal, matt fkitlde tragte efter. Dette Maal er, at Skydfett for privates Vedkommende kunde bære fig felv, og at

de effeittlige Tjetteftentænd fluide blive befordrede uden Tab, men ogfaa uden Vinding. Hvortil fører det, at Private kau kræve fig befordret uden at yde fuld Erftatning? Til intet mindre end20

Kommunisme1): der tages fra den Ene og gives til den Anden. Det er Saaledes en lldjevuen; men Som Sikkerlig i mangfoldige Tilfælde bevir-fer ftørre Ujevnhed. Mangen klejn !Sftanb beSordrer den rige Rejfende; hin miSter, denne beholder. Er dette at Sordele Eiendommene ligeligere? Jngenluttde; men de Skulde heller ikke uberettiget fordeles utigere. Med Fattigloveue lader Kommunismens Gritudfætuiuger fig i det miudfte tilfyncladenbe forene, og vore Fattigtove er ved det bydende „ffutte" (§ 1) bygget paa eit ægte koutntnniftifk GrundSætning; thi vedkommende Perfoner fatt kræve at „erholde dett fornødne Biftand" Som Ret udett Vederlag. Meu ett Saadan Ret til at kræve Biftand burde ikke kunne fordres aS private RejSende Sor mindre end „fuld Erftattting." Enten Saadant fan fordres i Naturydelfe af ett enkelt Mand, eller af et SkydSlag, af Kommune etler Ståt i Form af Peugetitftud tit et SkydS-ffifte — det er ligemeget, det er i fiu iuderfte Rod Kommunisme; mett i mere raa og ubearbejdet Stikkelfe end de tydfke kommuniftifke F'lofo-fers Kommunisme. Det f amme katt ftgeS om det OvermaatS Tilfkud i SkydS, fom de offentlige Tjetteftemænd, ikke behøver og ikke bruger, men dog faar fig godtgjort det font Udlæg, der aldrig var udlagt.

J Anledning af SkydSvæfenet medgaar for Nærværende, fom allerede

anført, ..."........... 150,100 Spd. aarlig.

Hvis itu dett fidfte kgl. KommiSfjoitS Forflag var

btevett Lov, vilde de offentlige Tjenestemænds

SkydSgodtgjørelSe have Steget Sikkerlig rnindft . . 40,000 — —

For at faa Pyramiden rigtig opbygget og prægtig

udftafferet tjener følgende Oplysning efter Kom-

misfjonen f elv:

At der ikke bør paaregtteS mindre aarlig end

90,000 Spd.

til LandfkydSfkifter og

tit VandSfydSffifter .... . 10,000 — er tilSammen 100,000 Spd. „Og mutigenS vit Ettåringen toife, at endog dette Betøb ikke er fuld-fommen titftrætketigt."2) For at bringe dette Tat i Beregning her maa der fragaa:

Kommuners og StydStagS Bidrag 18,000 Sp.

Statens nævnte Titfkud 10,000 —

-- 28'0Q0 —

igjen Som bringes i Regning . T T ~ 7 i 72,000 — — hvorefter hele Udgiften vilde være..... 262,100 Spd. aarlig.

*) b. e. (gjenbotttefælleSffab.

2) ©e O. 9lo. 8, ©ibe 22 og 45 § 11, 1859.21

Heri er dog ikke indbefattet offentlige TjeneftemændS RejSer til Amts-formandskaber m. m., heller ikke er FrtbefordringSfkydfen (Lov af 1816 §17) medregnet, hvilket tilfammen muligens udgjør et helt vakkert Beløb.

At understøtte fafte Skifter med Tilfkud fra Kommuner, SkydSlag eller Ståt, er — fraregnet uf æd vanlige Tilfælde — i fit inderfte Væ= fen forkafteligt. Det kan kun forfvareS faalænge det nuværende falfke Syftem gjælder; thi det ene Urigtige trækker uimodstaaelig det andet med Sig- Saaledes Skal man, Sor at Skaane (?) de StydSp'ügtige, lige-fom kjøbe de offentlige Tjeneftemænd til at benytte mindre SkydS end de har Ret til, hvorved de Selv maa Stikke Penge i Lommen Sor Hefte, de ikke har Brug Sor. Videre fkal man kjøbe dem til at tage med Dampfkib eller paa Jernvej, for at Saa dem til at uudlade at rejfe paa deit dyrere Landevej eller tilbaads.

Alt og mere eitd dette er Følge af eit yderft unaturlig SkydSlovgivning, der desuden er Saa Sammenfkruet og forviklet, at der formentlig behøves et andet AleyanderS Sværd for at løfe de Knuder, Som den almindelige FortolkningSkunft ikke magter at klare. Betræffende Tilfkud til fafte Skifter vil det være gavnligt at fe, hvad vore Forgjættgere figer deront. Derfor meddeles herom Fugende. J 1824 bragtes det paa Bane, at der burde ydeS Bidrag af offentlige Midler til fafte Skifters Oprettelfe. Derom Siger vedkommende Udvalg:

„at antage,----at StatSkaSSen bør yde Bidrag til fafte Skif-

ters Oprettelfe i de Egne, hvor disfe ikke udett faadattt Tilfkud kunne blive oprettede, Siuder Udvalget utilraadeügt. Foruden de Misbrug, en Saadan BeStemntelSe muligens vilde foranledige, kan det heller ikke beftaa med ett klog Statshusholdning at paabyrde Statskasfeit UdgiSter, fom PerSoner, der rejfe i private Anliggender, Selv bøt beStride"'). Nit forfvareS det uden Sky, at Skifterne maa underftøtteS for at ogfaa Private katt faa rejfe billigt; det vil fige, der fkal udlignes Skat, fra-tages Skatteyderne, for at der kan gives til de Rejfende. Man læg-ge'Mærke til, at endttu i 1824 var ikke den fititde Sands aldeles borte, font den fyiteS at være ttttder de allerflefte af de fettere Forhandlinger. Hos den fidfte KontnttSfion ifærdeleShed er Kunften traadt iftedetfor Naturen, og hvor det er fkeet — hjoor Naturens Lo^ gterøme.S — , d£r er faa mangen Statsindretning bleven til Fordæryelfe.

1848 forføgteS det at faa en Lov iftand faaledeS, at de fafte Skydsholdere fkitlde Saa ett temmelig udftrakt HaudelSret; men her Stødte det an mod de HaudlettdeS SæriutereSSer. De vilde nok, at SkydS-holderen paa Landet Skulde have Pligter, men Saa Saa Rettigheder Som muligt, og der blev intet af dett paatænkte Lov, da Regjeringen flog fig til hine HaudelSiuteteSSerede. Det var itu altid forhen faa, at der paa Landet hvilede Hoveripligter, medens Byerne havde „Privilegier". J 1859 blev et lignende Forflag, Som omtalt, antaget i Lagtinget, men i Odelstinget Sejrede de modSatte JntereSSer, og Lagtingets Anmærk-ning fatbt igjennem. Anderledes kitnde det efter Omftændighederne ikke

*) . 1824, 2J?aj, 704.22

ventes. Det vilde være et Særfyn, tigefom Storthinget i 1836, om det Var anderledes.

Sont ett Sjeldenbed gjøres opmærtfom paa en Svært grum Beftem* melSe i SfydSloven af 1851. Jeg vil ikke tale out al dett Haardhed, der utangengattg uftraffet kan øves mod de Umælende. Nej, lad os holde

05 til de Mælende, fotn Sormentlig behandles lidt mere fornuftigt, men dog loVmæSfig raat not til at omtales. Jeg mener § 13. Efter denne fan de Rejfende i adfkillige Tilfælde fige til SkydSkarlen: Jeg, „vil" „ikke medtage" Dig paa Kjørerebffabet! Værf'go, gaa eller fprittg fom Du felv kan eller vil — der har Du „6 Skilling for Milen", — og felv ett Odelsbonde maa lyftre BeSaling. Her^Se Frihed og Lighed! En Attden maa kjøre med GaardbrugerenS egen Heft, medens han Selv maa løbe — S°m ett Hund! For „Ombringelse" af en Telegraffkrivelfe nogle faa Stig „betales 6 jj, for videre Befordring indtil ' Mil desuden 10 f,"1); men for 18,000 Stig paa Landet gives SkydSmanden kun

6 Skilling! Og felv dette var Odelstinget i 1859 ikke villigt tit at rette paa. Stig er Stillingen. Lær af dette J norfte, frifindede Borgere, at uagtet Jftedtræderne viftnok handle oprigtigt efter deres Aufkitelfer, hattdte de dog ikte Saaledes, Sont J btlligvis katt være tjent med. Lær videre, hvor vigtigt det er at Saa fottetige Valg iftand om J formaa, det vil fige, at finde faadaitne Jftedtrædere, der ikke alene ere oprigtige Mænd, mett tillige Saadanne, Som vil Sremnte hvad fornuftig Frihed og Lighed kræver. Mættd af andre Grnndfætninger kan være værre ettd Jttgett at fende. Det lærer Hiftoriett, det lærer Forholdene i Danmark, hvor-under matt med Hentøn tit SkydSgrejerite kttnde frifteS tit at ty titbage fom JSraeüterne tit de ægyptifte Kjødgryder. Jtke fandt, norfte Odels* bonde, der befales at traffe i Føre og Uføre for fultne 6 SktHiitg Milen! Er det „fuld Erftatning"? Det er neppe en Døjt bedre end JndienS Parias, der træller ttttder palankinett.

Endelig opkaSteS tit Slutning Sølgende Spørgsmaal:

1. Har Storthinget hidtil vift fig fkikkede til at faa iftandbragt nogett Skydslov, bygget paa Solfelige Grundsætninger? Af det Attførte frem-gaar det formentlig klarügett, at dette ikke har været Tilfældet.

2. Har de kongelige Komntisfjoner, der har behandlet SfydSgrejerne kunnet bringe et fornuftigt Skydslovsforflag iftand? Ved det Anførte tror jeg at have bevift, at dertil f?ar de været aldeles uffitfede. Det er ved hvert enefte Forflag Sra dett Kant blevet alt værre og værre. De „Fordele", Som enkelte Statsborgere engang har Saaet, er beftandig Søgt udvidede — fra 1816 og indtil detttte Dag. Den fidfte,Kommis-fjotts Arbeide overftøj alle andre i betydeligt Mon, hvoraf for et klart Efterbül'S Skyld bliver fremhævet:

a) den foreflog SfydSbetatingen Saaledes forhøjet, at der tit offentlige TjeneftetnændS Godtgjøretfe vilde medgaa ett forøget Udgift af 40,000 Spd. aarlig; *) Skfjenbtøjørelfe Ute 3u«i 1855., 23

b) den foreflog deSSoruden TilSfud til fafte Skifter, der vilde medtage en forøget Udgift af 72,000 Spd. aarlig;

c) den foreflog en Vægtforøgelfe paa Karjol fra 64 W til 100 W,

paa Slæde fra 96 'w til 130 <&)

d) den foreflog Erftatningeu Sor RejSe

paa Dampfkib forøget fra 12 jj for Milen til 24 og op til 72 „ Jernvej — „ 24 „ — „ 36 — 108 „

e) den foreflog Ophævelfen aS JndSkrænkningerne ved SkydSbefordring af KjøbmandSvarer, Kornvarer, Flyttegods og Vareprøver.

Saaledes vifer det Sig alt værre og Værre. Vi nødes til at ønSke om den gjældende SkydSlovgivning, Som Konen i Fabelen, der bad Saa vakkert at Præften Snart maatte dø, men Fogden længe leve.—Hvorfor, fpnrgte Fogden den næften blinde, Sromnte Kvinde, hvorfor øttffer Du, at Fogden maa leve længe? Jo, Sagde fmn, jeg er mt gammel, og katt erindre mange Fogder her paa Stedet: dett ette efter den anden er bleven værre end fin Formand. Skal det fremdeles holde faa ved, faa tror jeg, at naar den Nuværende dør, da maa vi faa felve den Onde iftedet, og for at undgaa dette i min Tid, ønfker jeg, at dett nuværende ret Slemme Foged maa leve længe. Saaledes fremftiller Sig Kommissionernes For* flage til Sfydslovene, de ülive beftandig værre, — ogfaa dett fibfteö Forflag, uagtet Kommissionen Syntes itpaaklageügt SammenSat, nemlig af 3 Embeds-mænd, 2 Lensmænd, 1 Kirtefcutger og 2 Gaardbrugere. Det var 6 „offentlige Tjeneftemænd", og 2 egentlige Gaardbrugere. Dette være jagt udett i ringefte Maade at betvivle nogen MattdS Oprigtighed. Det fytteS at have været et Stort Uheld ved denne KommiSfjon, at Alle vare Saa aandSbeflægtede, at hele Forflaget eenStemmig er fattet. Det er heraf klart, at Arbejdet maatte blive eenfidigt, tiaar der i en faa ftor Sag, med et Lovforflag paa 70 §§, ikke findes Spor af forffjellige Me= nittger. He*e Kommisfjonen SyueS at have beSiddet ecu Aand.

Efter Saaledes at have givet en Ubfigt over vore norfke SkydSfor-holde, vil det være fordelagtigt lidt nøjere at betragte

2. ©et danske ®cfordringSva>fett.

Følgende er et Uddrag af Forordningen af 6te November 1810.

§ 1. 3 enhver Kjøbstad, Som har Falles-Jorder, der ilte allerede paa anden Maade er anvendt, ffat til et frivilligt Vognmandslag hen-lægges faa mange Tdr. Land fom behøves, hvilke for enhver Rulle maa indeholde faa megen Jord, at derpaa kan holdes 2 He)tc. § 2. Disfe Jorder fkal ved Attkfjon opbydes til Forpagtning paa 10 til 15 Aar ititder Vilkaar, at VognntaudSpügt paahviler dent, hvorhos diSScS Brug og SædSkiSte nøjagtig beftcmmeS. § 3. Saafremt der for de til eit Rulle beStemte Jorder ikke kan erholdes eit faadatt aarlig Afgift, font attfeeS paSfeitde, nted ^enftjtt faavel til den ForpügtelSe, hvorunder de ffutte overlades, Som og til Omstændighederne og de øvrige Jorders Pris i Byen, bør de gjorte Bud ikke antages. § 4. Paa de Steder, hvor , 23

b) den foreflog deSSoruden TilSfud til fafte Skifter, der vilde medtage en forøget Udgift af 72,000 Spd. aarlig;

c) den foreflog en Vægtforøgelfe paa Karjol fra 64 W til 100 W,

paa Slæde fra 96 'w til 130 <&)

d) den foreflog Erftatningeu Sor RejSe

paa Dampfkib forøget fra 12 jj for Milen til 24 og op til 72 „ Jernvej — „ 24 „ — „ 36 — 108 „

e) den foreflog Ophævelfen aS JndSkrænkningerne ved SkydSbefordring af KjøbmandSvarer, Kornvarer, Flyttegods og Vareprøver.

Saaledes vifer det Sig alt værre og Værre. Vi nødes til at ønSke om den gjældende SkydSlovgivning, Som Konen i Fabelen, der bad Saa vakkert at Præften Snart maatte dø, men Fogden længe leve.—Hvorfor, fpnrgte Fogden den næften blinde, Sromnte Kvinde, hvorfor øttffer Du, at Fogden maa leve længe? Jo, Sagde fmn, jeg er mt gammel, og katt erindre mange Fogder her paa Stedet: dett ette efter den anden er bleven værre end fin Formand. Skal det fremdeles holde faa ved, faa tror jeg, at naar den Nuværende dør, da maa vi faa felve den Onde iftedet, og for at undgaa dette i min Tid, ønfker jeg, at dett nuværende ret Slemme Foged maa leve længe. Saaledes fremftiller Sig Kommissionernes For* flage til Sfydslovene, de ülive beftandig værre, — ogfaa dett fibfteö Forflag, uagtet Kommissionen Syntes itpaaklageügt SammenSat, nemlig af 3 Embeds-mænd, 2 Lensmænd, 1 Kirtefcutger og 2 Gaardbrugere. Det var 6 „offentlige Tjeneftemænd", og 2 egentlige Gaardbrugere. Dette være jagt udett i ringefte Maade at betvivle nogen MattdS Oprigtighed. Det fytteS at have været et Stort Uheld ved denne KommiSfjon, at Alle vare Saa aandSbeflægtede, at hele Forflaget eenStemmig er fattet. Det er heraf klart, at Arbejdet maatte blive eenfidigt, tiaar der i en faa ftor Sag, med et Lovforflag paa 70 §§, ikke findes Spor af forffjellige Me= nittger. He*e Kommisfjonen SyueS at have beSiddet ecu Aand.

Efter Saaledes at have givet en Ubfigt over vore norfke SkydSfor-holde, vil det være fordelagtigt lidt nøjere at betragte

2. ©et danske ®cfordringSva>fett.

Følgende er et Uddrag af Forordningen af 6te November 1810.

§ 1. 3 enhver Kjøbstad, Som har Falles-Jorder, der ilte allerede paa anden Maade er anvendt, ffat til et frivilligt Vognmandslag hen-lægges faa mange Tdr. Land fom behøves, hvilke for enhver Rulle maa indeholde faa megen Jord, at derpaa kan holdes 2 He)tc. § 2. Disfe Jorder fkal ved Attkfjon opbydes til Forpagtning paa 10 til 15 Aar ititder Vilkaar, at VognntaudSpügt paahviler dent, hvorhos diSScS Brug og SædSkiSte nøjagtig beftcmmeS. § 3. Saafremt der for de til eit Rulle beStemte Jorder ikke kan erholdes eit faadatt aarlig Afgift, font attfeeS paSfeitde, nted ^enftjtt faavel til den ForpügtelSe, hvorunder de ffutte overlades, Som og til Omstændighederne og de øvrige Jorders Pris i Byen, bør de gjorte Bud ikke antages. § 4. Paa de Steder, hvor24 -

ingen Fælles-Jorder haves, eller Jngen eller for Faa vil indtræde i Vogn-mandslag, flulle Lagene gjøres fuldtallige derved, at andre af Byens Jndvaancre, font bruge Jorder eller holde HeSte, tilpligtes at indtræde t Vognmandslag. §8. Enhver, der tilpligtes at indtræde i Vognmands-lag, Skal i Almindelighed vedblive Samme i 4 Aar, hvorefter Titren faa-ledes gaar om. § 10. J de Byer, Som ingen Fælles-Jorder befidde, Skulle de næringsdrivende Borgere, Som holde Hefte, være pligtige tit at indtræde i Vognmandslag. De, der har 2 ^>efte, bør være der i 4 Aar, de, der hotde 4 Hcfte, i 8 Aar og Saa fremdeles. § 12. De, Som bo itbenfor Byerne, men dog paa ByenS Jorder, fkulle ligeledes være pligtige at indtræde i de her omhandlede Vognmandsfag. § 13. Ligeledes fknile Bønder, dog kutt i yderfte NødSSald, og naar de ikke bo over 15 00 Skridt fra Byen, efter forud erhvervet Samtykke af Vort Rente-kammer, tilpligtes at deltage i VognmattdSbeforbrtngen. § 14. Dem, font indtræde i Vognmandslag, ville Vi have fritagne for at afgive Be-fordring til indenbyeS Folk, Læger og Gjordemødre uitdtagne, i kortere Afftand end li Mil1); ligeledes maa det ftaa Enhver,' Som behøver BeSordriug paa en Saadan Strækning, frit for at benytte fig af Bonde* eller anden Befordring, övor den katt erholdes.

Af Forordningen af 27de Januar 1804 fyibfætteö Følgende: § 6. Vognmændene fkal være pligtige at beftvibe at Befordring, l/bab enten famme forlanges til næfte øoftff'ifte eller i forte Ture itbenfor IBpen tit Steder, l;vor ingen Poftffifter befindes (fe Uudtagelfe for JttdenbyeS efter forauftaaeude § 14), hvorimod de og, udenfor de i næfte § om= ntcldtc TilSælde, f f xt 11 c være eneberettigede til Befordringen. Hvor der er Vognmandstag, maa derfor Jngen udleje Hefte til Rejfendes Befordring. Enhver, fom haudter herimod, fkal for hver Gang bøde 3 Spd. l$>og deSttden erftatte Fragten. OpfynSmændene fkal have nøje Jndfcende med Jttdgreb i Vognmandslagenes

Rettigheder, ügefont Vogtt= mændene maa have ett Oldermand, S°m kan efterføge de Uberettigede. Politiet Skal ogfaa være tilhiælpeS. § 7. Foruden den Rettighed, Som er tillagt GcneralpoStamtet, at kunne efter Forening lade pofterttte befordre ved dertil Lejede, maa endvidere Efterfølgende benytte anden end Vogn-mandSbefordring:

1. Alle, font (elv holde Hefte, kunne befordre fig felv.

2. Kræmmere og HaandværkSfolk, der Sende Varer til og Sra Markeder, hvilket med Øvrigheds AtteSt maa bevifcS.

3. Eubver, Som Solender Flyttegods, AgerdyrkttingSredSkaber, Varer tit Jnd= eller Udffibning, henter Bygningsmateriale o. f. v.

5. Skippere og Skibsfolk til Skibe, der rejfe paa ^iffefangft i Jshavet, mod at forevife AtteSt.

6. Lærere, Betjente og Studerende Ved Sorø Akademi kunne lade ft.q beSordre ved Bønder aS Akademiets Gods, imod AtteSt fra en pro-fesfor ved Akademiet.

l) SDiile og *ßettge angtbeS fjer og herefter paa 9iorff.25

7. Alle Andre, Som dertil har færdeleS Bevilling.

8. Fattige Folk, MatroSer, Soldater, Tjeneftefolf, Som ved Øvrigheds-AtteSt beviSer Uformuenhed.

9. De, Som Sra Landet komme med BondebeSordring, kunne inden 24 Timer rejfe med Samme Befordring.

10. JordegodSejere eller Husbonder kunne til og Sra Byen ved deres Bønder føre hvad de ville.

11. Møllere og Blegfrlk, forfaavibt deres Næring Vedkommer.

Dog fkulle Vedkommende efter No. 1—9 være pligtige paaAfgangS= ftedet at forfyite fig med PaSfer-Seddel hoS OpfynSmanden, fom uden Betaling fkal meddele famtne, ligefom den uden Betaling bør paategueS paa alle øvrige Skifter, hvor de Rejfende ankomme. § 26. Opftaar der Tvift mellem den Rejfende og SkydSende om Vægten aS det Gods, der befordres, da kan hvo aS Parterne, der vil, Sorlange Samme vejet. Naar GodSet engang er vej.et, ffat OpfynSmanden uden Betaling give den RejSende en Fortegnelfe over GodSet og et Bevis Sor dets Vægt, Sor derved at forebygge videre Tvift paa de øvrige Skifter, de Rejfende paS-fere. § 27. Ved SkydS med Vogn, Sont egentlig er indrettet til de Rejfendes bekvemmere Befordring, og ikke til at indtage KjøbmartdS- og andet Stykgods i, gjælder følgende med He»fhn tit Hefteantallet : a) En Karety og lignende lukket Vogn til 4 voyne Perfoncr, naar der-med følger 5 eller færre Perfoner med Kufferter og Rejfetøj, be-

fordres med...............4 §>efte.

Naar dermed følger flere end 5 Perfoner.....6 —

b) Karether og lignende lukket Vogn til 2 Perfoner, naar dermed følger indtil 3 Perfoner med deres Tøj, fom meldt 3 — Følger flere end 3 Perfoner..........4 —

c) Sjæfer og lignende halvlukte eller aabne Rejfevogne, ikke

flere end 2 Perfoner (med nogen Jndfkrænkning af Tøj) 2 —

2 perfoner med noget mere Tøj eller 3 Perfoner maa have 3 —

Følger „4 eller flere Perfoncr" (uden Tøj?) .... 4 —

d) Eu Karjol med 1 eller 2 Perfoner med Rejfetøj ... 2 — l') Om Eenfpændervogne, fe Bekjendtgjørelfe af 7de Januar 1860.

„Pøftillionernc (SkydSfarlene) regnes ikke til bemeldte Perfoners Tal."

§ 2S. J Heufeeude til Befordringen med 4 eller 6 Hefte faftfætteS: a) Den Vognmand, fom afgiver 4 Hefte, maa ikkun lade een SkydSkarl følge med famme, med mindre de Rejfende forlange Forridere, da dette i faa Fald maa efterkommes, d) J de Tilfælde, at flere Karle følge med Heftene, maa dog kutt den førft tilfagte Vognmands

SkydSkarl fidde paa Kudffefædet, men de £3vrige fkulle ride; og faafremt de Rejfende forlange det, eller der ikke er indrettet noget Kudfkefæde paa Vognen, bør de Alle ride. § 32. Vognmændene maa ikke befordre længere end fra det Skifte, hvor de bo, til næfte Skifte, eller det Sted, hvor Lag er oprettet; ligefont de ej heller maa afgive Befordring udenom eller forbi noget Skifte, naar den ttærmefte tilladelige Vej til det Sted, hvorhen26

de RejSende udenfor Skiftet ønffer fig, løber Samme paa i Mil nær. Den, føm forfer fig herimod, fkal bøde 3 Spd. 24 fe og fortabe Fragten. §35. Tit de Udgifters ©eftridelfe, fom BefordringSvæfenetS bedre Jnd-retning og det dermed Sorbuudne Større Opftyn nu og t Tiden vil medSøre, fkal der i Danmark, tigeSom nu finder Sted i Slesvig og Holften, op-rettes et Fond, hvortil af den anordnede Fragt afkortes Vognmændene i Fyen 5 fe af hver Spd., men andenfteds 10 fe af hver Spd.'). § 45. Til at have Opfyn nted BefordringSoæfenet fkal General-poftamtet nb-nævne enten Poftmefteren eller en andett bueüg Manb paa hvert Steb, hvor Befordring afgives, hvilke OpfynSmættd Skulle paaSe, at Alt paa det nøjeste vorder ' efterlevet. § 47. Al Befordring til Pakkepoften, Eytra-flyd S (Skyds tit ubestemte Tiber), Sendebud og Jlbub, beftitteS hoS Opsynsmændene, der oppebærer TifSigelSeSpengeue, Fragten Samt Mile* pengene og Vognlejen, pengene leveres ved Tilfigeffen til den Vognmand, fom forretter Befordringen, for at beførge Mitefeddeten inbløSt. § 48. Opsynsmændene jMle ligeledes til PakfepoStenS, de RejfenbeS, Sende-bubeneS og JlbubeneS Beforbring beførge Vognmændene tilfagte. § 49. OpfynSmandett fkal føre en nøjagtig Bog angaaende alt ved Skydsvæfenet. § 50. Til hver enkelt Befordring (§ 48) fkal OpSynSmanden udftede ett TimeSeddel — Stemplede og talbetegnede Blanketter —, hvori han ffat indføre: VognmaitbenS, og om han itfe felö befordrer, tillige hans SkybS-faris Navn, Som forretter Beforbringen; de Rejfendes Navtte; meb hvad Slags Vogn; BeftentmelfeSftedet; Milenes Antal; Fragtens Beløb (i Raitbeit Mile-, Bro- og Bompenge), AfgangSdagen og Tiden. § 52. Naar StydSkarten er kommen tit det i TimeSebdeten beftemte Skifte, og har erholbt be RejfenbeS Paategning, vifer han Timefebbelen for OpfynS-manben paa Ankomftftebet. £>ar be RejSettbe ikke ført nogen Anke over Beforbringen, leveres Timefeddeleit ham tilbage forfynet nted OpfynS-mandens Paategning om Ankomfttiden. Mett er der ff eet Klage paa Timefeddeleit, maa Sagen ftray ttnderSøgeS og i fornødent Fald flejnd-beretning til poftamtet. § 55. Naar SkydSkarlene med de tilbagebrin-gende TimeSedler Sor OpfynSmandett paa AfgangSftedet bevifer, at Be-fordringen forfoarlig er fkeet, udbetaler han dem dett af ham forud oppe-baartte Fragt, med Fradrag af Afgiften efter § 35. § 57. OpfyitS-mændene tilkomme TilfigelfeSpettge; fe heroin efternævnte Bekjettdtgjørelfe aS 7de Jannar 1856. §67. pakfepoSteit, de RejSende og Jlbudette Skulle befordres i den Tid, font § 30 beftemmer. Denne § er imidlertid meget forandret ved plakaterne af 1fte April 1834 § 2, 21de Auguft 1841 § 7 og Ilte AuguSt 1846. BeforbringStiben er beftemt font følger for Eçtra-fkybs (Sfy'bS til ubestemte Tiber) og kjørettbe Bub. a) Om Sommeren, fra Ifte April til 31te Oktober:

1. 1 Mil i li Time for Tur indtil 2f Mit paa SjaaSfee2) og tigefaa

gob anden Vej.

*) (Sfter en nty ubateret Orbre ^?oft 5 tiffatber nu bréfe *ßenge ubett OpfanStnanben.

2) b. e. Wperltge 3?eje, betagte meb ftnaaflagen ©ten.27

2. 1 Mil i Time for Tur over 2| Mil paa SjaaSfee og ligefaa god

anden Vej.

3. 1 — „ uden Henføn til Længde paa daarlige Veje.

b) Om Vinteren, Sra tfte November til 31te Marts:

4. 1 Mil i li Time Sor Tur indtil 2f Mil paa SjaaSSee og ligefaa god

anden Vej.

5. 1 — „ — over 2f „ Do.

6. 1 — „ uden Henføn til Længde paa daarlige Veje.

c) For Pakkeposten:

7. 1 Mil i Time overalt og tit enhver Tid.

d) For Eenfpcendervogne er BefordringStiden efter ptatat aS2ldeAuguSt 1841 § 7 beStemt Saaledes:

8. 1 Mil i H Time Sor Tur indtil 3i Mil; dog med Tillæg af f Time i det Hete, naar Vejen er 2| Mil indtil Mil.

9. 1 Mil i Time, naar Vejen er over 3J- Mil.

10. For hver Fjerdedeltime Befordringen fker Senere end beftemt bødes 24 fe, med mindre grundet Ophold har gjort Hwdring.

11. De kongelige Brevposter flat befordres i den Tid, de ntedSølgende TimeSedler udviSer, fe gb. 1804 § 30. Dette gjælder altSaa om de PoStoogne, der rejfer tit faftfatte Tider, Saavel med Brevposterne Som Rejjende.

e) Efter Forordningen om Friffydfen af 26de Juni 1844 § 33 bcftemmeS BefordringStiden for en Bondevogn med i Hefte for fom følger:

1 Mit i 1^- Time paa fjaaSferet Vej. 1 — 1| „ „ andre Veje. _§ 73. SkydSkartene fkulte nyde i Drikkepenge for PakkepoftenS Be= fordring fra det ene Skifte tit det andet 8 fe, og deSudett 8 fe af hver Rejfende, de have paa deres Vogne; ved EytraffydS ffat de have 7^ fe Milen Sor hver Sammenlign eSterStaaende ptakat af 7de Januar

1857. § 76. Litøenbrødrene (Tjenere paa Skifterne og i Gjæftgiüer-gaardene) maa, naar de Rejfende fortange deres oppebære 6 fe

for hver Ertra-Stydsvogn, og 10 fe for hvert andet Redfkab med 2 Hefte for. § 81. Udenfor de Undtagelfer, fom § 7 indehotder, maa ingen Rejfende tade fig befordre ved andre end Vognmændene. De Rejfende maa altid henvende fig til OpfynSmændeue. Naar Befordringen beflittes, erlægges Fragten, Drikke-1), Mile-, TilfigetfeS-, Port- og Bom-Penge ttl næfte Skifte. Ved Afgangen fra itæfte Skifte betates Litøenpengene (§ 76 ovenfor).

Den Vægt, fom kan fortanges befordret, er efter plakat af 18de Juli 1818 (paa Vogu med 2 Hefte Sor): §2. Saavel med Pakkepofte« Som med Rejfende udenfor famrne maa ikkun tages indtil 800 paa de Stemplede Vogne fer den beftemte Fragt; „ 100 „ Overvægt paa Do. mod Tillæg af 12^ fe for Milen; „ 700 „ paa de mindre Vogne for den beftemte Fragt; *) <Se qjlalat af ^ 1834 § 4.28

indtil 600 % paa Bondevogne, SfydSkarlen ikke iberegnet, efter Forord-ningen af 26de Juni 1844 § 33, for beftemt Fragt. „ 350 „ paa Eenfpændervogne, SkydSfarlen ikke iberegnet, efter

Plakat af'21de Auguft 1841 § 6, for beftemt Fragt; „ 50 „ Overvægt paa SjaaSfeer og Veje lige gode fom dem for 4i£ tø i Tillæg.

Til Befordring med Eenfpændervogne fkal ftedfe løfeS Titnefeddel; fe § 9 i fidftnævnt'e piakat.

1 vo^eit Perfon anfætteS til 150 <#; 1 halvvoyeu Perfon (3 tit 15 Aar) til 75 ®f; Børn under 3 Aar regnes ikke. Se Ford. 27de Jannar 1804 § 25 og 26, Juni 1844 § 33.

Plakat af 8de Jitü 1843 ont VogupaS m. m. beftemmerFølgende: § 2. Paa HovedSarternc indføres VogupaS, faa at en Rejfende paa Af* gangSftedet "kan erlægge Betalingen for Befordring med EytraffydS gjen-nem flere Skifter, og at Opsynsmændene ved BefordringSvæfenet paa Mellemfkifterne ved Forevisningen af det i eit faadan Anledning udftedte VogupaS ere pligtige til ftrar og faavidt muligt at forfkaffe den Rejfende den Befordring, paa hvilken PaSfet lyder, imod feuere at erholde Be= taüngen for famme tilftillet fra dettes Udfteder. § 3. For PaSSet erlæg-geS 20 tø, eller, SaaSremt BeSordringen bliver Sornd beStilt ved en Løbe-Seddel, 30 tø.

Efter Forordningen af 27de Januar 1804 § 73 og 76, og piakat af 18de Juli 1818 famt Bcfjendtgjørelfe af 7de Januar 185é er Be-taüngerne i Skydsvæfenets Anliggender faaledeS:

a) med poftvognene 'til de forud beftemte Tider:

1. Fragt for ethvert Par ForfpandShefte, faavelfom for en ftemplet Vogn med 2 Hefte for, for 1 Heft.....60 tø for

Milen.

2. Fragt for en mindre Vogn med 2 Hefte for, for 1 Heft 48 „ —

3. Leje for en Kareth eller Vogn med helt Fordæk . 48 „ —

4. — for Do. Do. med halvt eller intet Fordæk . 36 „ —

5. — for en Kalefje...........Tl\ tø —

6. 800 W paa de ftemplede Poftvogne med 2 Hefte for,

for 1 Heft.............60 „ --

Overvægt indtil 100 ^ . . . . , ... 12x3Ftø —

7. 700 % paa de mindre Vogne med 2 Hefte for,

for -1 Heft.............48 tø —

8. ^ilfigelfeSpenge............6itø ialt.

9. Drikkepenge for Pakfepoften (1804 § 73) . . . 8 „ „

10. Do. for hver Rejfende — . . . 8 „ „

11. Litøentsbrødre (Tjenere), uaar deres Hjælp forlanges,

(1804 § 76)......... . . 6 a 10 „ „

b) For Frifkydsbefordringen i Anledning af offentlige TjeneftemændS Rejfer efter Ford. af 26de Juni 1844 § 9:

12. Fra Kjøbftæderne betales efter foranftaaende No. 1 i Fragt for

2 Hefte efter Forholdet for 1 Heft . . . . . 60 tø for Milen.29

13. Paa Landet betales efter foranftaaende No. 2 i Fragt

Sor 2 Hefte efter Forholdet for l Heft • . . . 48 § for Milen.

14. RedfkabSlejen Som oüenSor.

c) Med E^traffydS, Bekjendtgjøres 7de Jannar 1856 og föunbffribelfe

No. 1 af 10de Januar 1856 Poft 4 til 7:

15. Fragt Sor en EytrafkydSheft........52£ % Sor Milen.

16. — for en Budheft..........75 „ —

17. — for ett Heft til Eenfpænderbefordring. . . 90 „ —

18. — for en Heft tit ridende Jlbud.....90 „

19. Leje for en almindelig Fjædervogn.....7i„ —

20. — for en Söiettervogn.........30 „ —

21. — for en Vogn med Katefje.......1„ —

(Sor andre Vogne erlægges ingen fcerflift Betaling.)

22. Drikkepenge......'....... „ —

23. TitftgelfeSpenge for hver Befordring.....3^„ ialt.

24. Do., naar den paagjældeitde Vognmand eller Kjøre-pligtige bor udenfor Skiftet,.......6|„ „

25. Li^entSbrødre (Tjenere), naar deres Hiæfy forlanges

for EçtrafkydSVogn (1804 § 76)......10 „ „

d) Tilbage-Befordriug (Tilbagetur) efter § 33 i Ford. 1804 og Rund* fkrivelfer af 21de Defember 1844, 18de Novbr. 1837 c. d, 16de Novbr.

1.839 indeholde blandt meget Mere:

26. Det overlades til Vognmændene eller deres Skydskarle, font ankomme til et Skifte, ont de der vil føge Tilbagebefordring; de Rejfende raade fig felv om de vil have faadan. Den, fom vil have Tilbagebefordring, forevifer Timefeddelen hoS OpfyttStnanden; men han maa ilte tiltræde Tilbagerejfen førend Heftene have hvilet halv faa mange Timer, font dett Tur hatt har befordret var Mile lang. Over Hvile-tiden maa han endnu ligge efter Tilbagetur i 6 Timer.

For Tilbagebeforbrittgeu fkal betales -f af Turfragten; mett Drikkepengene er de famnte, fotn for Turen' er beftemt.

27. Foruden Fragten ffat der betales Milepenge, det er RedfkabSleje, Sammenlign Ford. 1804 § 18 fidfte Led og § 14, fe ovenfor under a og c.

28. „For korte Ture, under 1 Mil, er OpfynSntandett berettiget til at oppebære Fragten efter Taytett for een Mil. Dog büver den virke-lige Vejlængde at anføre paa Timefeddelen og Be'fordringStiden der= efter at beftemme," fe Poft 12 i „Jnftruktion", udateret.

2(nm. „(Sçtrappfl" (QxytraffçbS) er SBeforbrtng ubertfor be for be egentlige ^3ofibogite8 SRejfetib fceflemte Siber. Slnöenbt paa bore ©fçbsforljolbe er bet attib ®j:tra= poft, og Ijier faar 3ngen meb S3ret»poftbognene, fom Silfcetbet er i 3)an-

mart. „^oftfarle", „PoftiHionev" er ©fybsfarle fyo« o«; „$oftftation" er ©fybeffifte.

Ved SkydSfagen i 1859 laa følgende Brev, dagfat Kjøbenhavn dett 7de Juli 1858, fra Nordmanden Karl Oppen tit General=Poft=Direktør Motøfeldt, der var Medlem af den af Regjeringen nedfatte SkydSlovkom-misfjott.----„JuftitSraad Hjort gav mig ett mundtlig Frem-30

ftilling af Grundsætningerne Sor det danfke BefordringSvæfen, hvoraf, Saavidt jeg opfattebe det, Hovedindholdet Var, at RejSendeS Befordring for et vift Antal Aar overdrages') eller (hvis Jngen vil overtage det godvillig) paalægges et mindre Antal Gaarde2), fom herved ikke alene blive forpligtede, men ogSaa eneberettigede til at udføre al Befordring af Rejfende3). SkydSforpügtelfen og den dermed i Forbindelfe ftaaende Skydséerettigelfe tilligger paa nogle Steder enkelte Perfoner eller enkelte Familier, medens den* fom anført, i Almindelighed kmt tilligger enkelte Gaarde for et vift Antal Aar. Der drøftes for Tiden om at ophæve denne Skydspügt og SkydSret, ikke for de SkydSpligtigeS Skyld, men for de Rejfendes, der beklage fig over ikke at kunne leje SkydS, af hvem de ville; men JuftitSraad Hjort tror ikke at dette bliver af, idet han antager, at naar det kommer ttl Stykket, er det biot Stadsretten, men ikke SfydSforpügtelfeu, man vil være af med, men at hæve den førfte ttden den fidfte tror han ikke gaar an.

For de SkydSptigtigeS Eneret tit at befordre Rejfende danner Poft-væfenet ett Undtagetfe4), idet dette ikke alene har Ret til at leje SkydS til poftenS Befordring af hvcmfomhetft, ntett ogfaa tit at beførge Rej-Sendes BeSordring, hvilket for det danfke Poftvæfen er en Jndtægt, da Rejfefragtens Beløb gjennemsnitlig er ftørre end Forfkjellen meltem hvad det vilde kofte at befordre Pofteit alene, og hvad det kofter at befordre den fammen med Rejfende. For at ftkre ptadS for de Rejfende, fom ville med fra Mellemftifterne, maa Poftvæfeitet paa disfe — for det Tit-fælde, at Hovedvogueu allerede fra UdgaugSftiftet eller de foregaaende Skifter er fyldt — være forfyuet med Bivogne; til at fremføre disfe tilfigeS Hefte paa de fkydSpügtige Gaarde."

„Efterfkrift. Efterat jeg havde forelæft Ovenftaaende om Befordrings-Væfenet for Formanden for General-poft-BeftyrelfenS Befordrings- og Færgekontor, gjorde hatt mig opmærtfom paa følgende Urigtighed i milt Fremstilling: HovedSorSkriSten er, at Skydspügten i Danmark ligeSom hos oS paatigger enhver Jndvaaiter af By etler Bygd, fom hölder Heft5)-For at lette dent denne Byrde træder Staten tit og føger OverenSkomft afflnttet med eeit etler flere Jndvaanere af Byeit etter Bygdetaget ont at levere et vift Antal Hefte til Rejfendes Befordring.

Førft naar disfe Hefte er optagne, gaar SkydSbyrderttc ont paa Jndvaaiterite efter Tur og Omgang. At faatedeS etikette Perfoner overtage SfydSpligtett, er a'ttfaa ftedfe ett frivillig6) Sag, aldrig tvitttgett7), faatedeS fom af mig ovenfor fagt. De, font overtage Skydspligteit, erholde undertiden

" gorbT ete'Wobemter 1810 § 1, 2, 3 — fe foran.

2) § 13, fl. § 4, 8, 10, 12.

3) ©e foran, gorb. 27be 3anuar 1804 § 6.

4) ©c foran, gorb. 27be 3annar 1804 § 7 i 3fnblebningen.

5) ©e foran, gorb. 6te Sßotoembrt 1810.

6) ©e § 1.

*) ©e 2(nm. 2 §er.31

afgivet af Staten et Jorde'), og ganfke enkeltvis aS Kommunen en Sum Penge, meit i Almindelighed faar de intet Bidrag udenfor den almindelige Skydsbetaling, hvis Størrelfe feeS aS Be-

kjendtgjørelSen af 7de Januar 1856."-------

Den førfte Del af denne Skrivelfe er, fammenholdt med Lovene, tkke meget fejlagtig, den er paa det allernærmefte rigtig; men den er fejlagtig efter de virkelige Forholde, fom den fidfte Del oply Ser. Thi efter denne er SkydSpügten „ftedfe en frivillig Sag, aldrig tvun-gen." Ligeledes kan man godt Skjønne, at det biot er under ganffe usædvanlige Omstændigheder, at Ståt (?) eller Kommune fkyder noget til SkiSterne.

Jeg gaar nu over til at gjøre et Uddrag af Lovgivningen for de offentlige TjeneftcntændS Befordring. Det er Forordning om Fri befor-dringsvæfenet i Danmark af 26de Juni 1844. Den begynder med føl-geitde Ord: Vi har taget under Overvejede, hvorledes de i Anord-ningerne hjemlede Fribefordringer i Naturydelfe for Eftertiden kunne, Saavidt muligt, dels indfkrænfeS, dets forandres til en Peugebetaüng, og derved en ligeligere Fordeling af Byrden opnaaes. Dernæft følger de enkelte §§ hvoraf her indtages:

§ 1. Ved Udredelfen af de i offentlige Anliggender forefaldende Fribefordringer ffat SremdeleS, ügeSorn hidtil, være at tage Henfhn til, om de Anliggender, i hvilke Saadan Befordring behøves, vedkomme enten det Offentlige i Almindelighed eller nærmeft kun en eller anden enkelt Kommune.

§ 2. Til de i § 1. førft ommeldte FribeSordringer høre de, fom gjøres Sontødne Sor OS og HeudeS Mj. Dronningen med Fø^e og Gods paa Vore Rejfer i Rigef. — Vildt= og JagtrejSer, FadeburSrej-Ser og Kjørfeleu paa vore Krottgodfer, EmbedSreiSer, Godsbeftyrelfeu vedkommeude, Befordring af HaandværkSfolk ved Arbejder paa Vore Kirker og Skoler m. m. høre ikke til ovennævnte offentlige Kjørfeler, men fkulie udredes af de Paagjældende fom hidtil.

§ 3. Til de i § 1 ommeldte lfte KlaSfe aS Fribefordringer høre endvidere;

1. for Miütærperfoner paa deres i den militære TjeneSte beordrede ReiSer, SaavelSom til Transporter af de forfkjelligSte SlagS;

2. Sor Remonte-KommiSSjonenS Medlemmer Sor at indkjøbe Hefte til Armeen (Remonte, d. v. at SorSyne uted nye ^>efte);

3. for Sø- og Land-MtüfefeSSjouerneS TilSorordnede og øvrige Per-foner paa SeSfjonSrejSer.

4. for JndrulleringSSormændene og de dem følgeude Embedsmænd paa SeSf joner;

5. Transport af itdfkrevue MatroferS Tøj;

6. for Stutteri-KommiSfæren til StutteribefigtelSer;

*) @e gorb. 6te ^oöember 1840 § 2 og 3, af Sjøbftaben.32

7. for GeneratdeSiforen eller Andre, der udfører de anordnede KaSfe-ituderSøgelfer;

8. til alle andre RejSer, der ellers beordres i Vor Tjenefte.

§ 4. Den i § 1 ommeldte 2den KlaSfe af Fribefordringer udredes

til de Saakaldte AmtSrejSer og SognerejSer. Til AmtSrcjSer," der afgives:

1. til Stiftamtmænd og Amtmænd paa Re i fer i Stiftet og Amtet;

2. til Biskopperne paa RejSer i Stiftets Anliggender og paa VifitatS* rejfer;

3. til Herredsfogder og Birkedommere angaaende Eytraret i Straffe-fager og offentlige Politifager udenfor det almindelige Thiugfted, naar de font Politimeftere rejfe for at holde Orden, for at efter-komme deres VejopfynSptigt, Samt TilSyn med Fifleriet i Limfjorden; til EyekufjouSforretninger h°S de, der har været undergivne offentlig Tiltale;

5. til provfter ved Møder vedkommende Amtets Fattig- og Sfolevæ-fen; paa bereS Reifer vedkommende Skole- og KirkeViSitatSer.

6. Stiftslæger og Lattdlæger paa EntbedSrejfer i deres Kreds angaa= ende Lægevæfenet;

7. til Læger og KredSSaarlæger, naar de foretage Rejfer angaaende SmitSomnte Sygdomme efter Amtmandens Ordre; til venerifle Sy-geS He^bredetfe; i Anledning af Kokoppeiudpodniitgen; til at biftaa fyge Forbrydere; til at befigtige dødfundne Memteffer; til Syns- og LigaabningSforretninger, faavelfom ellers efter Amtmandens Ordre;

8. til Dyrlæger efter Amtmandens Ordre;

9. til BrandvæfenSbeftyrere Sor at uttderSøge Sprøjter, eller Jldebrand;

10. til VærdjættelSer, der afholdes paa offentlig Vegne;

11. til Sagførere i Straffefager, og naar vedkommende Part ej fetv fkal befordre dent, ligeledes i beneficerede Sager (fri for Omkoft-ttiuger);

12. til Transport af Forbrydere med Vagt til og fra Tinget og til Straffeftedet, forfaavidt de ikke katt gaa.

13. til Transport af Betlere, Fattiglemmer og afftraffede Forbrydere tit deres Hiem, derfom de ikke kan gaa.

Sont AmtSreifer betragtes endvidere ridende Bud i Amtets trinde. § 5. Som Sognerejfer betragtes Kjørfeten:

1. til Kirkers og Kirkegaardes Jftandfættelfe og Vedtigehotdetfe;

2. tit Skotebygningers Opførelje og Jftandfættelfe;

3. i Anliggender, vedkommende Fattigvæfenet, naar Kjørfelen maatte behøves, faafont tit Læger tit fattige Syge, til Gjordentødre til fat-tige Koner, til HugmændS og JnderfteS Huftruer, uaar Vedkom-mende felv ikke have Heft og Vogn m. m.;

4. til Præfter tit at beføge Forbrydere efter Fd. 13de Marts 1762 § 8;

5. tit Herredsfogder og Birkedommere, naar de anmodes out at møde i Sogneforftanderffabene. — Videre ridende Bud i Sogneanüggettder.33

§ 6. Forsaavidt Fribefordringer paa Grund af Omftændigheder maa vedblive at udredes i Naturybelfe (hvorom Senere), Skal Forpligtet Sen SremdeleS paahvile dem, der hidtil har været Saadan Forpligtelse undergivne.

§ 7. Saaledes flat de t § 2 omhandlede Kongerejfer vedblive at ydes udett Betaling.

§ 8. Tit Jndffrænkning, forfaavtdt Omftætifctghederne tillade det, af de Frirejfer, der ommetdeS i § 3, Skat det være de Myndigheder, under hvis Beftyrelfe de Anliggender henhøre, fom gjør ReiSer fornødne, paatagt, ikke alene nøje at paafe, at kitn de højft nødvendige Befordringer beftitleS, men ogSaa, forfaavtdt den Rejfendes perfontige Stitting etter Rejfens Befkaffenhed ikke maatte være tit Hinder deri, at lade ben Rejfende benytte Befor-bringen med Dampfkibe, Dilittgenfer, Dagvogne etter andre lignende Jndretniitger, imod at godtgjør^i

Penge, hvad Befordringen kofter. Vedkommende Myndigheder, fom er berettiget tit at udftede PaS paa Fribefordring, har at drage Omforg for, at den Reifende, hvor Saadant tader fig gjøre, anvifes Beløbet af de Udgifter, der antages at ville ntedgaa til Befordringen ved Afbenyttelfe af VognmandStag etler af de andre Befordringsmidler.

Som Ftfløe heraf bliver Udgifterne at afholde af den Rejfende fetv, der tillige er forpligtet, naar dett af ham modtagne Sum ikke med Nøi-agtighcd forud kan beregnes, efter endt Rejfe at aflægge Regnfkab for Summens Anvendelfe. *

J de Titfælde, i hvilke dett nylig nævnte Fremgangsmaade med Forfkud tit Befordringsudgiften ikke kan bruges, faa at det er nødven-digt, at Befordringen fker i Naturydetfe, bliver denne at afgive ved de atmindetige Vognmandslag, og kun naar en faadan ikke kan haves, af Landkredfene, hvor Kjøreptigten fremdeles, tigefom hidtil, ikke fkal paa-hvite attdre end Landboere, der befidde Jorder med Hartkorn ttden Forrettigheder.

§ 9. For enhver efter Slutningen af § 8 ifølge RejfepaS beftitt Befordring, der afgives enten af Kjøbftæderne etter af Landkredfene, titftaaeS ett Betaling, der for Kjøbftæderne fkal være üg Vognmands-tayteu, og for Befordringer af Landkredfene anfætteS tit VognmandStayten for de mindre Poftvogne.

Nysnævnte Betating faavetfoin den Sum, der fkal dække det For-fkud, fom ommetdeS i § 8, tilvejebringes ved Fordeling paa alte Amter og Kjøbftæder faaledeS, at Landkredfene betater f og Kjøbftæderne £'). For Fordetingen mellem Kjøbftæderne lægges Folkemængden tit Grund; i Amterne er det Hartkornet, Skov> og Møllefkyld.

Ved de i § 3 No. 1 ommeldte Rejfer forftaaeS kutt Reifer i Freds-tid. § 7 i Ford. af 9de Maj 1806 bliver fremdeles gjældende.

>) Äjøbentjaton cr Ijerfra imbtagen, ba ber for bettne giælber færegtie SBejtemtnelfer,

fe ftorb. 27be Sanuar 1804 §§ 38 tit 44. 33orntyotm 3tmt er ogf*a imbtagen.

§ 10. Efterfotn RejSerne efter § 4 SoretageS enten for Landet eller Kjøbstad, fkal de udredes enten aS Landet eller KjøbStæderne, hvorfra Be* fordringen afgives. Denne BeftemmelSe gjælder ligeledes de enkelte RejSer, der fker i Stiftets Anliggender. Forbryderes') Transport til Straffeftedet udredes af den LandkredS eller Kjøbstad, hvor StraSfefagen er behandlet og paakjendt.

§ 11. Da fornævnte AmtSrejSerS ASgivelSe i NaturydelSe Saavidt muligt bør føcjeS iudfkrænket, t;ar AmtSraadct, Amtmanden med Kommuttebeftyrelfen at overveje, om der bør indledes Under-handling nted de til ^rirejfer Berettigede om Selv, imod en paSSende Godtgjørelse at overtage den Sornødite Befordring, enten Sor deres Embeds-eller Tjenestetid, eller til en Prøve paa eet eller flere Aar, hvorom da Forening bliver at oprette og at indSende til Rentekammeret, der er bemyndiget til at meddele Samtykke paa Samme.

De Foreninger af Saadant Slags, Som er oprettet efter plakat af 18de Oktbr. 1.825, er fremdeles gjældende, dog at Godtgjørelfen altid * anfætteS i Penge, og fkal udredes fom herefter forefkriveS for AmtSrejfer. Jngen Saadan Forening maa, naar den udløber, fornyes uden efter Erklæring af AmtSraadet, og for Kjøbftæderne af Amtmanden med Kom-munebeftyretfen.

Det fkal ftaa Enhver, med hvem faadan Forening oprettes, frit for tit de Rejfer, fom er Foreningens Gjenftand, at leje Befordring uden at være indfkrænket af Vognmandslagenes Rettigheder.

§ 12. Det faftfcetteS fom almindelig ForfkriSt, at Befordringen tit be AmtSrejfer, der ikke beførges udførte efter Forening (§ 11), ligeledes fkal betales, de i § 4 anførte Rideture med ^ af Kjøreture, og f kat det være overladt tit Kommunebeftyretferue med Rentetam* merets Samtntke, nærmere at ordne det videre Fornødne, hvor-ved bliver at iagttage, at den Rejfende henvifeS tit efter Mulighed at benytte Deligenfe, Dagvogne etter andre tig* uende Jndretuinger, dets tilBefparetfe af Udgifter, dets tit Jndfkrænkning af de Tilfælde, i hvilke det gjøres nødigt at

lade de iøvrigt i OverenSftemmetfe med §8 Kjøreptigtige Land* boere afgive Befordring i Naturydetfe.

§ 13. Den Betaling, der efter § 11 og 12 bliver at ertægge for de faakaldte AmtSrejfer, udredes for KjøbftæderneS Vedkommeude af Kæm-uerfasfen, og ffat ved Aarets Udløb for Kjøbftæderne inden AmtSgrændfen Udgiften fordeles paa disfe efter Folketatlet. Amtets LandkredS betaler fin Del af RepartifjonSfondet.

§ 14. Skulde Kommunebeftyrelfen for noget Amt (d. e. Land og Byer inden AmtSgrændfen), efter indhentede Erklæringer fra Sognefor-ftanderflaberne for Landets Vedkommende, anfe det ønfkeligt, at alle etter nogle af AmtSrejferne udredes fom Naturydelfe udett Betaling, da ffat Rentekammeret være bemyndiget tit undtageifesvis at bifalde Forflag

*) Selinfoenterö.35

derom, dog at de i § 11 omhandlede Foreninger om Godtgjørelse istedet-for Befordring i Naturyd et Se ikke ophæves uden Vedkommendes Sam-tykke.

§ 15. Forsaavidt der paa fornævnte Rejfer maatte forefalde Trans-porter over Færgefteder, btiver derfor ingen Betaling at erlægge, med mindre Saadan er hjemlet i F°erge-Privilegiet, og tilvejebringes da Be= taüngen paa jamme Maade, fom i § 9 etler § 13 er beStemt. For Tilbageture betateS efter Tayterne.

§ 16. Tit Kongerejferne (§ 2) btiver Befordrtngstfitsfene at ubfær-dige af Rentekammeret. Dette udfærdiger ogfaa paSfene tit de i § 3 ommeldte Rejfer, med Undtagetfe af de under No. 1 og 2 nævnte, der udfærdiges af Gcnerat-Kommisfariets Kollegium og af Generattvarter-mefteren, eller i uopfættelige Tilfælde, af den kommauderende General etter KorpS-Sjef.

Tit AmtSrejfer (§ 4) udftedeS PaSfene af Amtmanden, hvorom de fornødne Beftemmctfer optages i den i § 12 forefkrevne Ordning.

§ 17. J BefordringSpaSfet bør anføres: PaShaverenS Navn og Stilling, i hvilken Anledning der rejfes, hvormange Perfoner etter hvilket Stags Gods der fkat befordres, hvorvidt een etler flere Vogne, af hvad Slags, hvormange Hefte — der maa beftitleS, hvorvidt VognmandSbe-fordring fkat benyttes, etler, ifær ved MititærtranSporter og ved flere AmtSrejfer, om Befordringen afene fkat Ske aS Landboere.

§ 18. Enhver, S°m er berettiget tit Fribefordring (§ 16), bør, forfaavidt der ikke (§§8,11, 12) er titftaaet ett Pengegodtgjørelfe iftedet-for Befordring i Natnrydelfe, være forfynet med Pas (§ 16), enten for hver enkelt Rejfe etler, hvis Rejfer af fammeArt jevntig forekomme, famt naar Omftændighederne ellers maatte gjøre faadant mere heufigtSmæSSigt, for et beftemt Tidsrum, der ikke maa overffride et Aar.

Det paatigger den Pashavende efter endt Rejfe eller udløben Tid at titbagefende PaSfet, forfynet med de i § 35 befalede paategninger, til den, der har udftedt famme.

§ 19. Ved Fremfendetfe af PaS, der tyder paa Kjøbftadbefordring, beftitleS Befordringen hoS OpfynSmanden for BefordringSvæfenet, fom ved Vognens Afgivelfe titbageteverer PaSfet tit den Rejfende.

Skat Befordringen ydeS af Landboere, bør Bcftitlingeu fke tit Amts-forvalteren i Almindelighed 24 Timer før Befordringen agtes benyttet, for at den efter Budfendelfe tit Sognefogden betimelig kan af denne vorde tilfagt. Dog, naar det hafter, kan Beftillingen fke lige tit Sogne-fogden, der udeu Ophold titfiger Befordringen; herom har Sognefogden ffraç at underrette Amtsforvalteren.

§ 20. Forfaavidt der til Fribefordringer efter §§ 2, 3, 4 fkat afgives Befordring af Landkredfene, bør der ikke tilfigeS Andre end fra det Sogn, hvori Mødeftedet ligger, faavetfom fra andre Sogne, hvis Kirker ligge i ikke ftørre Afftand fra Stedet, hvorfra Befordring fkat afgives, end 1 Mit i lige Linie.

3*36

Store (Saaforn Militær=) Transporter bør, Saafremt det paa nogen Maade kan fke, foregaa paa den for Landmanden i Heufeende til pløj-iting og H^ftetid belejligste Tid.

§ 21. Forffrifterne i § 20 har ingen Jndfiydelfe paa den i § 14 ommeldte SkydS uden Betaling; derimod Skal Byrden efter § 14 fordeles faa ligeligt font muligt.

§ 22. De i §§ 20 og 21 omhandlede Befordringer kau i Alminde-lighed ikke fordres ydede længere end i det ^øjefte 2f Mil.

§ 23. Naar ikke anden Beftemmelfe haves, bliver Vejlængden at beregne efter VideufkaberneS SetfkabS Kart i üge Linie, med Tillæg af i for Vejens Krumninger.

§ 24. Nøjagtig Fortegnelfe bør optages over alle kjørepligtige Landboere.

§ 25. Opteguelferne (§ 24) ledes af Sogneforftanderfkaberne. En Gjenpart tilftilieS Amtsforvalteren og en ligelydende tit Sognefogden. De paafer rigtig Omgang med Skydfen.

§ 26. Delinger eller Sammenlægninger af Jord berigtiges i For-tegnelfeu (§ 24).

§ 27. For Befordringer efter § 14 kan Kjørelægder fom hidtit behotdeS ved SkydS uden Betaling.

§ 28. Naar Befordringen fkal afgives fra en Landkreds, tilftaaeS den Kjørepligtige fra den Tid, Tilfigelfen er fkeet, 2 Timer til Forberedetfe, og paSfende Tid for at kunne rejfe Vejen mellem hans Hjem og MødeStedet, hvilken Tid beStemmeS efter Forholdet af Time for 1 Mil.

§ 29. Den BefordringSberettigede er ikke forpligtet tit at vente længere end 1 Time over den titfagte Tid. Vedkommende maa i Tit-fældet bøde 1 Spd.

§ 30, hvorefter den Kjørepligtige i Almindelighed heller ikke er for-pügtet tit at vente mere end en Time, og kan da (med adfkiltige Und-tagetSer) kræve fulb Skydsbetaling. Er det SkydS uden Betating efter § 14, da affkrives Mødet paa Omgangen.

§ 31. Ved ftørrc Transporter er der Undtagetfer fra den ene Time efter § 30.

§ 32 handler om, hvorledes Redfkaberne flat være iftand.

§ 33. Paa en med 2 Hefte forfpændt Bondevogn maa LæSfet, Kudfken ej indbefattet, ikke overftige 600 ved hvis Beregning enhver vo^en Perfon fætteS tit 150 Og fkal med en faadan Vægt, under Bøder af 1 Spd. for hver Time, der gaar mere tit Rejfen, Befordringen fke paa fjaaSferede Veje Time tit Milen, paa andre Veje 1| Time til Milen, dog at paSfende Afvigelfe herfra tillades, naar enten Transportens BeffaSSenhed, Saafom nted Foder, eller, iSær om Vinteren, Vejens Be-fkaffenhed maatte gjøre faadait Afvigelfe nødvendig.

§ 34 handter ont adfkillige Tvifügheder og deres Afgjørelfe.

§ 35. Ligefom Amtsforvalteren og Sognefogden og, faafremtBe-fordringen er fteet ved Vognmandstaget i en Kjøbstad, da Opsynsmanden37

ved Samme, bør forfyne ethvert Befordringspas, hvorefter Kjørfelen be-ftilleS, med Paategning bag paa Samme, om hvilke Kjør feler efter paSfet ere blevne afgivne, Saaledes Skal det ogSaa paaligge enhver Rejfende, Som er berettiget til Fribefordring efter § 3, at meddele den Befordrende Tilftaaelfe for den af ham ydede SkydS. Tit fkriftlige Tilftaaetfer med-deteS enhver Rejfende det fornødne Antal Blanketter tilligemed Befor-driugSpaSfet. J Tilftaaelferne anføres:

a) Dag af det meddelte paS;

b) den Myndighed, af hvem PaSfet er udftedt;

c) det Anliggende, hvori Rejfen er foretaget;

cl) Stedet hvorfra, og Stedet hvortil Befordringen er afgivet.

§ 36. Ved betydelige Transporter gaar man rumt frem med Til-"ftaaelferS Meddelelfe.

§ 37. Ved Kongerejferne efter § 2 gaaeS ogfaa mere rumt frem med Tilftaaelferne.

§ 38. Tilftaaelferne (§ 35) bliver, efterfom Befordringen er afgivet af VogumaudSlag i en Kjøbftad eller af en Landkreds, uden Ophold at aflevere, i førfte Fald til OpfyuSmanden, og i fibfte Fald til Sognefogden t det Sogn, hvorfra Befordringen er udredet. Ved hver Maaneds Ud-gang har OpfynSmanden og Sognefogden at tilftille Amtmanden en Reg-ning, bilagt med Tilftaaelferne, over de i Maaneden afgivne Befordringer. J Regningen bliver for hver enkelt Rejfe at anføre Miletallet mellem Stedet hvorfra og Stedet hvortil Befordringen er ydet.

§ 39. For Færgefteder gjælder lignende, fom fagt er i § 35, naar der efter § 15 kan kræves Betaling. For Tilbageture indgives Regning af Sognefogden.

§ 40. Forfaavidt Amtmanden ikke maatte finde noget at erindre imod de l?am efter §§ 38 og 39 tilftillede Regninger, bliver de med Paa* tegning at tilftille Amtsforvalteren, der har at føre Beløbet til Udgift i KontribufjonS-Regnfkabet.

§ 41. Ved de i § 40 ommeldte Regningers Udbetaling tit deBe-fordrende iagttager Amtsforvalteren, at .faadan Betaling for Landets Vedkommende fker ved Afregning i Skatterne, hvor faadant lader fig gjøre.

§ 42. Over alle Kongerejfer (§ 2) og Kongelige Tjenefterejfer (§ 3), der i 1 Aar ydes af ethvert Amt efter meddelt pas paa Fribefordring, fkal af OpfynSmændene i Kjøbftæderne og af Amtsforvalterne, hver for fig, holdes nøjagtige Forteguelfer, i hvilke Fribefordringerne indføres i tidSmæSfig Orden efter Dag og Beftilling. (Jevnfør § 50.) J fær* fkilte Rum anføres derhos :

a) BefordringSpaSfetS Dag og den, der har udftedt det;

b) PaShaVerenS Navn og RejSeanüggendet;

c) Stedet Sra og hvortil Befordringen er given;

d) Miletallet;

e) i Fortegnelfen over de kgl. Tjenefterejfer den for enhver Befordring

foreffrevne Betaling.38

§ 43. Disfe Fortegnelser tilftillß« Amtmanden, der i Tilfælde af, at Fribefordring er benyttet af nogen Uberettiget, drager Vedkommende til Anfvar. Med Henfyn til de kgl. Tjenefterejfer har Amtmanden at forvisfe fig om, at det i Fortegnetferne anførte Beløb ftemmer overens med de af ham efter § 40 givne Paategninger. Jndeit Januar Maaneds Udgang fkat alle Regninger for det foregaaende Aar være indfendte tit Amtmanden.

§ 44 handler om FortegnetferneS (§ 42 og 43) Judfcndelfe til Rente-kammeret; Fordeling efter § 9 m. ut.

For at imidlertid Vor KaSfe ikke flat ftaa i gorfkub for Beløbet for de nævnte kongelige Tjenefterejfer, har Rentekammeret i Begyndetfen af hvert Aar at udfkrive ett faadatt Suut, der antages titftræfkeüg tit at dække fornævnte Betating. Det bliver næfte Aar at berigtige om der er opkrævet formeget etler forlibet.

§ 45. Forfaavidt AmtSrejfer efter § 12 og 14 i det He^e eller for ett Del afgives mod Betaling, bliver Forfkrifterne for beit'fornøbne Rigtigheds Hotdelfe dermed at optage i dett i førftnævnte § ommeldte Ordning.

§ 46. Antallet af de i Aarets Løb afgivne Fribefordringer, faavet til egentlige Kongerejfer fom til kongelige Tjenefterejfer og til AmtSrejfer, bliver derefter af Rentekammeret at bringe til offentlig Kundffab.

§ 47. De i § 5 ommeldte Sognerejfer fkal af de fantme Kjøre-pligtige font de, der er pligtige til at forrette AmtSrejfer, udredes indtil videre font hidtit i Naturydetfe. Tviftighedcr ont Omgangen afgjøres af AmtSraadet eller, ont matt vil, af Rentekammeret.

§ 48. Kjørfelett til Kirker og Kirkegaarde forbliver fem hidtil.

§ 49. Kjørfelen til Skolebygninger er dets Naturarbejde, dets Pengebidrag.

§ 50. Over alle Sognerejfer har vedkommende Sognefogder at holde en færfkitt Fortegnelfe, font ftray efter hvert Aars Udgang fkat ittdfendeS tit Amtmanden, der gjenttemfer fantme og retter Fejt etter paataler disfe efter

Omftændighederue. (Jevnfør § 42.)

§ 51. Atle hidtilværende Anordninger ont FribefordringSvæfenet fætteS herved ttd af Kraft, forfaavidt de ilte her er udtrykkelig ttævute font gjældende. •

Af en ikke dagfat „Jnftrnltion" htdfætteS følgende: Poft 18. Til Sølgettde EntbedSrejfer, naar ifk'e Godtgjørelse Sor famme katt kræves, har Vedkommende Ret til at leje hv'ilkettfomhelft Befordring, nemlig: Præfter til Anneyer, og Retsbetjente tit attdre Steder end der, hvor de er bofiddettde; ntett de af disfe Embedsmænd, fom benytter denne Fritagetfe, er hetter ikke berettigede tit i faadatttte Forretninger at fordre VognmandSbefordrittg. Hviüet OpfynSmandett efterfer.

Læger, Kredsfaarlæger og Sagførere katt derimod ikke unddrage fig fra dett Forptigtelfc, naar de lejer Befordring, at tage famme afVognmandslaget, med mindre Forening efter § 11 i Forord. af 26de Juni 1844 er afsluttet (se dog Slutningen af denne §).

3. Svensk Skydlovgivning.

Da det formentlig kan være tjenligt at erfare noget af den svenske Skydslovgivning, hidsættes følgende Bestemmelser af samme:

I Gjæstgiverordningen af 12te Desember 1734 hedder det:

§ 15. Ingen maa lægge større Tyngde paa Slæde eller Kjærre med een Hest for, end 255 ℔Vægt, Mynt og Mile anføres paa Norsk., og ej heller paa Vogn med 2 Heste mer end dobbelt o. s. v.

§ 17. Paa Søn- og Helligdage tillades Ingen, uden i højeste Nødsfald, under Gudstjenesten at tiltræde Rejsen til Søs eller Lands. Mulkt er bestemt for Overtrædelse.

§ 23. De Rejsende, der mødes, skal vige til venstre Side.

I en trykt Skyds-Dagbog for 1858 er foranstaaende § 15 og 23 indtagne under Post 4 og 5. Desuden indeholder Dagbogen i 3die Post: at der ikke maa paafordres hastigere Kjøring end 1 Mil i 1 Time 36 Minutter.

Efter Rundskrivelse af 20de Desember 1854 engaaende Redskabsleje og Kundgjørelse af 11te Desember 1857 angaaende Hesteleje bliver Skydsbetalingen for Milen som følger:

a) Lejen er for Gjæstgiveri-, Holds- og Reserveskyds fra Gjæstgivergaarde, hvor Befordringen ikke lisiteres bort, i Byerne 35 ß og paa Landet 28 ß for Milen.

b) Paa de Steder, hvor Befordringen for Nærværende (før 1857) er lisiteret bort, skal, saalænge Foreningen gjælder, Betalingen være i Byerne 41 ß og paa Landet 35 ß for Milen.

c) Paa nye Lisitasjoner udraabes Lejen til 41 ß i By og 35 ß paa Landet for Milen; men gjøres Underbud, maa det ske med 3 ß om Gangen. Lavere end paagjældende 35 og 28 ß maa Lejen ikke komme. — Skydsen skal, efter en Rundskrivelse af 2den August 1844 saavidt muligt lisiteres bort paa saadan Maade, som der nærmere findes bestemt.

Videre indeholder Kundgjørelsen af 11te Desember 1857 følgende:

d) De Skydspligtige, som ikke med de Øvrige i Skydslaget har ladet bortlisitere deres Skyds, skal selv bestride den dem paaliggende Befordring efter sædvanlig Omgang, og derfor nyde den her under a bestemte almindelige Leje, hvorimod Forskjellen mellem denne og den højere Leje, som ved Stiftet erlægges, skal af de med Naturydelse fremdeles Skydspligtige ydes til Skydsovertageren. Det hænder nemlig undertiden, at Skydsen ikke kan blive bortsat for den ovenbestemte Betaling under a, og da maa der gives mere.

e) For Kongs- og Kronskydsen (Rejser i offentlige Anliggender) skal Lejen udgjøre 28 ß for Milen for hver Hest. Vognmandslaget, med mindre Forening efter § 11 i Forord. af 26de Juni 1844 er afsluttet (se dog Slutningen af

denne §).

3. Svensk Skydlovgivning.

Da det formentlig kan være tjenligt at erfare noget af den svenske Skydslovgivning, hidsættes følgende Bestemmelser af samme:

I Gjæstgiverordningen af 12te Desember 1734 hedder det:

§ 15. Ingen maa lægge større Tyngde paa Slæde eller Kjærre med een Hest for, end 255 ℔Vægt, Mynt og Mile anføres paa Norsk., og ej heller paa Vogn med 2 Heste mer end dobbelt o. s. v.

§ 17. Paa Søn- og Helligdage tillades Ingen, uden i højeste Nødsfald, under Gudstjenesten at tiltræde Rejsen til Søs eller Lands. Mulkt er bestemt for Overtrædelse.

§ 23. De Rejsende, der mødes, skal vige til venstre Side.

I en trykt Skyds-Dagbog for 1858 er foranstaaende § 15 og 23 indtagne under Post 4 og 5. Desuden indeholder Dagbogen i 3die Post: at der ikke maa paafordres hastigere Kjøring end 1 Mil i 1 Time 36 Minutter.

Efter Rundskrivelse af 20de Desember 1854 engaaende Redskabsleje og Kundgjørelse af 11te Desember 1857 angaaende Hesteleje bliver Skydsbetalingen for Milen som følger:

a) Lejen er for Gjæstgiveri-, Holds- og Reserveskyds fra Gjæstgivergaarde, hvor Befordringen ikke lisiteres bort, i Byerne 35 ß og paa Landet 28 ß for Milen.

b) Paa de Steder, hvor Befordringen for Nærværende (før 1857) er lisiteret bort, skal, saalænge Foreningen gjælder, Betalingen være i Byerne 41 ß og paa Landet 35 ß for Milen.

c) Paa nye Lisitasjoner udraabes Lejen til 41 ß i By og 35 ß paa Landet for Milen; men gjøres Underbud, maa det ske med 3 ß om Gangen. Lavere end paagjældende 35 og 28 ß maa Lejen ikke komme. — Skydsen skal, efter en Rundskrivelse af 2den August 1844 saavidt muligt lisiteres bort paa saadan Maade, som der nærmere findes bestemt.

Videre indeholder Kundgjørelsen af 11te Desember 1857 følgende:

d) De Skydspligtige, som ikke med de Øvrige i Skydslaget har ladet bortlisitere deres Skyds, skal selv bestride den dem paaliggende Befordring efter sædvanlig Omgang, og derfor nyde den her under a bestemte almindelige Leje, hvorimod Forskjellen mellem denne og den højere Leje, som ved Stiftet erlægges, skal af de med Naturydelse fremdeles Skydspligtige ydes til Skydsovertageren. Det hænder nemlig undertiden, at Skydsen ikke kan blive bortsat for den ovenbestemte Betaling under a, og da maa der gives mere.

e) For Kongs- og Kronskydsen (Rejser i offentlige Anliggender) skal Lejen udgjøre 28 ß for Milen for hver Hest.40

J JnbSt. O. No. 2 1859 Side 32 Siger Vejudvalget blandt mere:

„Vi have---bemærket, at i et af en Kommisfjon i Sverige om

Skydsvæfenet afgivet gorflag har man beholdt „KungS* og Kronofkjnt-fen" Som Naturydelfe."----

J 1855 udgjorde Middelværdien af en Heft« SkydS for 1 Mil 40 tø paa Landet og 47£ tø i Byerne. Se Ekonomi-Udffottets Betänkande No. 110 1857 Side 11.

Af det Foranftaaende kan det erSareS, at SkydSvæSenet i Sverige ikke endnu bærer Sig Selv, uagtet ForhøjelSeu i 1857. Men det er beteg-nende ved det fvenfke SkydSvæfen med He"Syn til offentlige Tjeneftemænd, at Betalingen for disfe er fat faa lav, og at endog en Kommisfjon har foreflaaet OmgangSffydS fom NaturydelSe indført. Som det feeS over-ftiger EmbedSfkydfen ikke 28 tø for Milen. Da nu SkydSVærdien er funden at være

paagældende 40 tø og 47£ tø, faa bliver der alfaa for-lidet 12 tø og 19^ tø, hvilket kan betragtes fom en Skat i Natnrydelfe.

Som noget, der i høj Grad fortjener at lægges Mærke til og efter= lignes, fremhæves Fødende: For private Rejfende er ^kydslejen for-fkjellig fom anført 28 tø, 35 tø, 41 tø, medens den for offentlige Tjene= ftemænd, fom vift, beftanbig er 28 tø for Milen. Her gjøres altfaa For= fkjel paa private Rejfendes SkydS og oSfeutüge Rejfendes SkydS, hvilket bliver at faftfholde til feuere hen.

(Efter Morgenbladet No. 52 1860 hedder det fra Sverige faa: „det fammenfatte Udfkot, fom behandler SkydSloven, har med 2 Stem* merS Flertal beflnttet at indftille paa at SkydSpligten adfkilleS fra Jorden.")

4. SammenHgtttnger.

Alle 3 Landes Lovgivning har naturligvis det tilfælles, at der er draget Omforg for, at de Rejfende, faavel i offentlige fom i private Anliggender kan komme faa vei og fitkert frem, fom med Rimelighed kan forlanges. Medens Danmark (og tildels Sverige) h°r bygget fin Lov-givning paa det fra gammel Tid Beftaaende og udviklet dette efter Nit-tidens Behov, har vi flaaet ind paa nye Veje. Det allerede Anførte har forhaabentlig vift, at den danffe BefordringS-Lovgivning er et ypper* ligt Mønfter, der er værdt at efterligne; men at derimod vor SkydS* lovgivning er et nmaadeligt Misgreb, naar man fer hen til Folkets Jn* tereSfer, men ikke et Misgreb, uaar man glemmer disfe. Thi i faa Tilfælde er den i ftort Mon fuldkommen, og det uagtet dens ydre Søn* derrevenhed. Juft denne idelige Sønderriven og Jgjenfammeufætten har gjort det muligt at faa SkydSlovgivningen faa grant fvarende til de Attraacr inan har næret. At faa er fkeet har Regjeringen langt mindre Skyld i end Storthinget. Loven af 1816 er oprindelig ikke Regjeringens Vært; den er Storthingets. J 1845 kom Regjeringen med et Forflag, der ifær i et Hovedpunkt var fortræffeligt; Storthinget forkaftede dette. Hvad jfulde den nu gjøre? Den maatte følge Strømmen. J 1859 kom den derfor med et Forflag, fom var værre end alle andre, men af 40

J JnbSt. O. No. 2 1859 Side 32 Siger Vejudvalget blandt mere:

„Vi have---bemærket, at i et af en Kommisfjon i Sverige om

Skydsvæfenet afgivet gorflag har man beholdt „KungS* og Kronofkjnt-fen" Som Naturydelfe."----

J 1855 udgjorde Middelværdien af en Heft« SkydS for 1 Mil 40 tø paa Landet og 47£ tø i Byerne. Se Ekonomi-Udffottets Betänkande No. 110 1857 Side 11.

Af det Foranftaaende kan det erSareS, at SkydSvæSenet i Sverige ikke endnu bærer Sig Selv, uagtet ForhøjelSeu i 1857. Men det er beteg-nende ved det fvenfke SkydSvæfen med He"Syn til offentlige Tjeneftemænd, at Betalingen for disfe er fat faa lav, og at endog en Kommisfjon har foreflaaet OmgangSffydS fom NaturydelSe indført. Som det feeS over-ftiger EmbedSfkydfen ikke 28 tø for Milen. Da nu SkydSVærdien er funden at være paagældende 40 tø og 47£ tø, faa bliver der alfaa for-lidet 12 tø og 19^ tø, hvilket kan betragtes fom en Skat i Natnrydelfe.

Som noget, der i høj Grad fortjener at lægges Mærke til og efter= lignes, fremhæves Fødende: For private Rejfende er ^kydslejen for-fkjellig fom anført 28 tø, 35 tø, 41 tø, medens den for offentlige Tjene= ftemænd, fom vift, beftanbig er 28 tø for Milen. Her gjøres altfaa For= fkjel paa private Rejfendes SkydS og oSfeutüge Rejfendes SkydS, hvilket bliver at faftfholde til feuere hen.

(Efter Morgenbladet No. 52 1860 hedder det fra Sverige faa: „det fammenfatte Udfkot, fom behandler SkydSloven, har med 2 Stem* merS Flertal beflnttet at indftille paa at SkydSpligten adfkilleS fra Jorden.")

4. SammenHgtttnger.

Alle 3 Landes Lovgivning har naturligvis det tilfælles, at der er draget Omforg for, at de Rejfende, faavel i offentlige fom i private Anliggender kan komme faa vei og fitkert frem, fom med Rimelighed kan forlanges. Medens Danmark (og tildels Sverige) h°r bygget fin Lov-givning paa det fra gammel Tid Beftaaende og udviklet dette efter Nit-tidens Behov, har vi flaaet ind paa nye Veje. Det allerede Anførte har forhaabentlig vift, at den

danffe BefordringS-Lovgivning er et ypper* ligt Mønfter, der er værdt at efterligne; men at derimod vor SkydS* lovgivning er et nmaadeligt Misgreb, naar man fer hen til Folkets Jn* tereSfer, men ikke et Misgreb, uaar man glemmer disfe. Thi i faa Tilfælde er den i ftort Mon fuldkommen, og det uagtet dens ydre Søn* derrevenhed. Juft denne idelige Sønderriven og Jgjenfammeufætten har gjort det muligt at faa SkydSlovgivningen faa grant fvarende til de Attraacr inan har næret. At faa er fkeet har Regjeringen langt mindre Skyld i end Storthinget. Loven af 1816 er oprindelig ikke Regjeringens Vært; den er Storthingets. J 1845 kom Regjeringen med et Forflag, der ifær i et Hovedpunkt var fortræffeligt; Storthinget forkaftede dette. Hvad jfulde den nu gjøre? Den maatte følge Strømmen. J 1859 kom den derfor med et Forflag, fom var værre end alle andre, men af41

famme blev i det Væfentüge kun antaget 2 Dele: om Begunftigetfe for de offentlige Rejfende paa Dampfærdfelen, famt om UdfkrivelSe af en Skydsfkat paa Ståt og Amt o. f. v. nedad. De Myndigheder, der har beftemt SkydSlovgivningen i Danmark og her, har virket hver paa fin Maade. J Danmark har det været den enevældige Konge, fom har givet hele den nugjældende BefordriugSlovgivning. De til SkydSgodt-gjørelfe Berettigede, paa Kongen nær, har der ikke haft Anledning til felv at kunue danne Loven efter fin JntereSfe. Vi har jo her Seet, at vor Regjering ikke har begyndt at flaa ind paa Uveje; den har Sor faa-vidt lignet den danfke Enevoldsmagt. Den enevældige Konge kunde umu-lig Sinde paa at beStemme, hvad her er fundet paa,< ügefaaüdt fom vor Regjering oprindelig fandt paa Sügt. Den danfke Kvnge handlede uaf= hængigt af intereSferede SidehenSyn. Hog gjorde flere Attraaer Sig gjældende paa hvert enefte Udviklingstrin af Loven. Derfor er det kom-met dertil, at vort StydSvæfeit er Saa umaadeligt koStbart, faa byrde-fuldt og dog faa flet.

Efter faaledeS mere i Almindelighed at have betragtet de forskjellige Lovgivninger, vil det være hensigtsmæssigt enkeltvis at fammenStille nogle Dele aS hvert Lands Lovgivning og hvortil de have ledet.

1. Den BeStemmelSe i den norfke Lovgivning, at de offentlige Tjene-ftemænd er berettigede til Godtgjørelse for et vift Antal Hefte enten de benyttes eller ej, leder til, at mangen En har Søgt at bringe det dertil, at Saa rejfe faa tidt fom muligt, og om muligt noget mere. Man vil, fom en Toldembedsmand i Kristiania nylig har Sagt i en anden Anled-ning, udbringe Saa meget Som muligt til Sin Fordel1). Enhver For-højelSe i SkydSbetaüngen og ethvert faft ©lifte, fom oprettes, er et Til-læg til de offentlige TjeneftemændS Fortjenefte, naar de enten fpare noget af Hefteantallet eller de felv har Hefte paa Gaarde, fom Staten har givet dem til Brug i deres EmbedStid. F°r at Opretteren aS fafte Skifter ikke fkulde paabyrde Ståt eller Andre ftørre Udgifter end nødven-digt, foreflog en Repræfentant i Lagtinget i 1859 Følgende:

„Naar ofSentüge Tjenestemænd paa RejSer i oSfentüge Anliggender eller paa Rejfer i private Forretninger ikke benytter fafte Skifters Hefte til deres Befordring, fkal deres SkydSgodtgjørelSc, forsaavidt t>e tilkommer faadan, beregnes efter den ved TilfigetfeSfkifter beftemte Betaling, hvor-imod Regningerne over deres SkydSgodtgjørelfe, naar denne er beregnet efter SkydSbetaüngen ved fafte Skifter, fkal indeholde Bekræftelse om, at faft SkydS virkelig er benyttet"2).

Men hatt fik Moro. En hel Sverm af „tynde" og tykke Ord regnede ned paa den Driftige, der turde røre et øine Gran ved Skydsvæfenets for Nogle yderft heldige Udvikling. Forflaget var naturligvis for lige* fremt til at kunne antages af en Forfamling, der befjæleS af Saadanne Meninger, fom der udtaltes.

©e 3nbfi. Stfo. 45 162, 1859. a) ©e Sagtlmigettbenben 9Zo. 8 59, 1859.42

Eu Saadan Drivkraft tit at fpore de feanffe offentlige Tjenestemænd til faa ofte at rejfe, gives ikke i deit danfke Lovgivning, fordi Vedkommende der faar enten biot virkeligt Udlæg erftattet eller bliver befordret ved Nat uryd elfe. Den danfke Embedsmand kan altsaa ikke have nogen Særegen Fordel af at rejfe tiere eitd virkelig nødvendigt behøves.

J Sverige er det muligt, at Vedkommende kau indfpare noget ved ikke at bruge det fulde tilftaaede Hefteautal. Meit enten der oprettes dyrere etler billigere Skifter etter" ikke, har paa hanS Fortjencfte ingen Jndflydelfe, da han i ethvert Tilfælde fun kan beregne fig godtgjort den mindfte beftemte SkydS, itentlig 28 fe Milen, hvorimod Taften, font før anført, kan gaa op til 41 fe. Det er ovenfor paavift, hvordan et For-flag i Lagtinget, der ftrejfede

ind paa noget Lignende, her blev optaget.

2. H°3 oS er BetaliitgSfkydS indført for næften alle de offentlige Tjenefterejfer. Dette foraar f ager, fom forhen vift, umaadelige Udgifter for Staten, og er deSudeit til Byrde for Kommuner eller mindre Af-delinger. Skydfen er bleven ett Jitdtægt for mattgeit ett offentlig Tjenefte-mand, og jo ftørre Fordelen er for denne, defto mere kan han formodes at rejfe, defto mere kan Staten faa at godtgjøre, defto flere SfydStit-figelfer maa der i Saa Titfætde fke og defto Større btiver da de SkydS-ptigtigeS Byrde, der er under SkydStvang. Denne SkydStvang til offentlige Tjeneftemænd er i og for fig ikke urigtig; meit det er højlig urigtigt, at den Rejfende fkat have en i fit VæSeit uberettiget Fordel paa AitdreS — her de SkydSyligtigeS — Bekostning. He^t igjennem ødfleS hoS oS med Penge, Tid og Kræfter, hvad SkydSvæfenet betræffer.

J Danmark er Statens Udgift for Udlæg til faadanne Rejfer meget indfkrænket. Eit hel Del af disfe Udgifter gaar paa Kjøbftæderne, Amterne og mindre Kommuner. J ethvert Fald gaar det faa befparende til fom muligt.

3. HoS er Betalingen for Befordringen üge, enten den Rejfende er offentlig Tjeneftemand etler Privat.

J Danmark er dette tildels Tilfældet. Men en ftor Det af de offentlige TjeneftemændS Rejfer fler ved Befordring i Natitrydelfe, fom fetvføtgelig i mangfoldige Titfætde falder billigere for Skatteyderne, end om de fkitlde erftatte Rejfeit med Penge.

J Sverige er formentlig i de atlerflefte Tilfælde Embedsmændenes StydSgodtgjørelfe meget lavere eitd deit Betaling, Som Private maa erlægge.

4. H00 03 gjælder SkydStvang Saavel for offentlige Tjeneftemænd fom til Fordel Sor private; Titfkudene til Skifterne bevifer, at Betalingen er att Sor tiden.

J Danmark, ffriver Kart Oppen i det tidligere meddette Brev, er SkydSptigten „ftedfe eit Srivillig Sag, aldrig tvungen." Da Tvang efter Loven tildels kait anvendes, faa er følgelig Betalingen faa høj, at SkydS* væfenet kait bære fig felv, det vit fige, der er faa ntegen Fordel ved Befordringen, at Fortjencfte herved føgcS.43

5. Hog oS gaar man ud fra, at den SfydSende ikke bør have nogen Fordel aS den RejSende. Skal han Saa Saa megen Fordel at han vil fkydSe, da maa det fke ved Ståt eller Kommune eller SkydSlag. DerSor gaaer det her faa traat.

J Danmark er det „ganfte enkelte" Undtagelser, at der paa Saa-dan Maade gives TilSkud (efter bemeldte Karl Oppen).

6. At fkydfe offentlige Tjeneftemænd ved Naturydetfe uden Beta-liitg maa ifølge fitt Natur altid være tvungen. H°g er faadan be-fparende SkydS en fjelden Undtagelfe.

J Danmark er Saadan oSSentüg TjenefteffydS ikke faa Sjelden; men vedkommende Kommune kan under viSfe Betingelser Selv beftemme enten de vil give Pengebidrag Sor ReiSerne eller virkelig Befordring.

7. H°S oS er Enhversomhelst berettiget til at fkydfe, Selv En, der bor tæt ved et koftbart faft Skifte.

J Danmark er de, der har overtaget Befordringen, enel>eret-ti g ede til den SkydS, der falder.

8. Ho« oS er Lovgivningen faavet om offentlige Tjenestemænds ^om om privates SttydS helt og hotden flumpett fammen i eeit Røre.

3 Daumart er ßovgtvuiugen om de offentlige TjeneftemændS Be-

fordring nceften fuldftændig affoudret for fig f et v; Se fornævnte Forordn, af 1844.

9. For at indSkrænke Omkostningerne er de offentlige Tjeneftemænd i Danmark forpligtede tit faavibt muligt at rejfe nted Damfkibe, paa Jernveje, med Deügenfer, Dagvogne ofv., „imod at godtgjøres i Penge, hvad Befordringen kofter."

HoS oS, hvor det for Mange er faa fordelagtigt at rejfe Land-vejen, har man nu grebet til det fortvivlede Middet at kjøbe Vedkom-mende tit at benytte „de futdkomnefte Befordringsmidler" ved at give dent tilrets en ftor

Fortjenefte for at faa dem til at benytte Damp-færd felett.

10. J Danmark har matt oprettet Detigenfer eller Dagvogne, hvormed Rejfen foregaar tit beftemte Tider.

HoS oS gad matt i 1859 neppe h#re paa et Forflag af J. Sver= drup derom. Det kunde ftray lede til Jndfkræntning i de kjære SkydS-indtægter, Sont FalSen kaldte „Emotumenter."

11. J Danmark maa de offentfige Tjenestemænd fot'Syne sig med et Rejfepas, naar de foretager offentlige Reifer. Ja fetve Kongen og Dronningen (Fdtt. af 1844 §§ 16 og 42) maa paa deres „egentlige Kongerejfer" have Fribefordringspas. H0« taaler man ikkevare Navnet Rejfepas uden Gyfett; ja et af KommiSftotteitS Medlemmer var faa findrig, at han fandt op Navnet „LøbcpaS" for at give det ett foragtelig Betydning. Mett hvad Kongen og hauS Dronning og alle Embedsmænd i Danmark maa benytte, og font der befindes at være i fin Ordett, katt ikke her være hverken uanvendeligt eller ffamntetigt. Mett det er fandt, det vit være Formindfketfe i den44

dett §ertig1?eb, fom Vort bagvendte SfydSVæSett Soranlediger. — J Danmark har Kongen lagt an paa at gjøre BefordringSvæfenet faa billigt og hensigtsmæssigt Som muligt. HoS os fyneS det at være Kuitft-ftykket at gjøre det Saa foftbart og uheufigtSmæSfigt Som muligt Sor den ene Part, og faa intereSSant Som ffe katt for den anden Part.

Hvordan Forholdet er i Sverige, er ubekjendt; men da SkydSbeta-lingen, forn viSt, er lavere for de offentlige Tjeneftentænd end for andre Rejfende, faa er det troligt, at hine maa være pligtige til at godtgjøre hvem de er (legitimere fig).

12. H0§ har Vedkommende Ret tit et vift Antal Hefte, der er overfat til et vift Pengebeløb for Milett enten faa dette gaar til eller ikke. J Danmark kjender man ikke Sügt. Der faar Bedkommende den Befordring, fom med Nødvendighed tiltrænges, og det falder Jngen tnd, at derpaa bør kunne vindes Noget til egen Nytte.

J Sverige vindes ogfaa paa denne Maade langt mindre end h°S oS; men i Danmark flet intet. Dette har dett dybe Grttnd, at i Dan-mark har dett enevældige Konge opfattet Folkets Tarv, men h°S oS? Enkelte trækfer font Fordel af med den Misfordel, der rammer Mang-foldige af Folket.

13. Her er Skydsvæfenet i atle Henfeettder mere betynget end i Danmark og tildels i Sverige. Vort Laud er et vældigt Bjergland, fuldt af bakkede Veje, Sverige mindre bjergigt og tildels et Sletteland; Danmark er helt og holdent et Sletteland. LæSfeneS Tyngde burde derfor hoS oS være mittdre end paa de danfke og fvenfke Veje. Tyng-den ftiller fig, beregnet til eett Heft mod almindelig Skydsbetaling, faa-ledes for de forfkjellige Redfkaber:

norfk. danfk. fvenfk.

høieste Vægt...... 620 400 ST 255 ST

mindre Vægt Sor andre . . 320 = 300 - 25^*-

SkydSkarlen Sat ud af Betragtning.

Dette vifer, at jo mere bakkede Vejene er, defto ftørre Læs kan der kræves befordret; der fkal tungt til tungt. Et omvendt Forhold finder Sted imod hvad det burde være. Formodentlig er ogfaa vore Hefte mindre ettd de danfke. Forfaavidt er der ogfaa et omvendt For-hold: jo mindre Heft> defto ftørre LæS.

Hvor hufl% man hoS oS er paa at faa betynge Skydfen udett TU-tæg i Betalingen, vifer den lille Omftændighed, at i Danmark regnes Børn med til forøget Skydsbetaling, naar de er 3 Aar, men h°S oS naturligvis ikke før de er 4 Aar — ogfaa en Begunftigelfe for de Rej= fende paa den StydSpligtigeS Bekoftning. For det førfte rejfer her frit ^ flere Børtt og dernæft £ mere Tyngde med Tillæg af den Tyngde, fom en forøget Alder giver. DeSuden virker den famme Tyngde her fordoblende imod i Danmark paa Grund af Vejenes Forskjellighed fom ovenfor antydet.45

Jeg har etftedS Seet, hvor meget [tørre KraftanftrængelSe der fkal til i Bakker end paa Sletter. Nøjagtigt kan jeg ikke angive Forholdet. Man antager at 1 Skippund er paSSeligt LæS paa almindelig jevn Vej; hvad Tyngde kræver da den fantme Trækkefraft i en Bakke paa eller i Stigning? Rimeligvis \ Skippund t TVdelSbakker og i

Skip-pund i idelsbakfer. Det vil Sige, Tyngden forøges indtil 4, ja 5 Gange efter Batternes Stejlhed, navnligen naar man regner Redffabets Tyngde ogSaa med. Saa er vore Vejforholde, nten ikke de banfke.

14. H°§ oS er ikke nogen lovbestemt Tid for den h^rtigfte Kjøring. Sædvanlig hører matt, at de Rejfende vil kontme frem „Mila i Timen." Nu burde ogfaa Bakkerne og de daarlige Veje, Sont deraf er en Følge, komme i Betragtning. Men dette fker vei neppe eller alt for lidt. J Sverige og Danmark har ntan derimod TidSbeftemmetfer for Milen, og det uagtet deres jevnere Veje. Forholdet Stiller Sig herefter faaledeS:

norft. daufk. fvenfk.

Kortefte Tid paa gode Veje: ubeftemt. li Time. 1 Time 36Min. — * flette — ubestemt. — 1 — 36 —

15. Naar der i Storthinget fkal bevilges Lønninger og Penfjo-ner, *) da høres beftattdig, at her er faa dyrt Levefted, derfor maa der høje Lønninger tit, hvis det ftat ventes, at offentlige Tjeneftemænd vil gjøre ftort Gavn. Men med $eriftytt tit Skydfett, da ftaar Betalingen for Størftedeten fom i 1816, iøvrigt fom i 1851. Det fyneS derfor, fom at den Grund, der tater faa lydeligt for forhøiede Lønninger, ogfaa kunde anvendes paa Skydsvæfenet. Uden tilftrækkelig Betaling er det ikke venteligt, at den StybSpügtige vil gjøre glib og at Heften kan komme i god Hold. Derfor bør der Tillæg t StybSbetatingen faafnart Skydsvæfenet bliver ordnet paa ett fornuftig Maade. J Danmark og Sverige er billigere Levefted. Der kan altfaa StybSbetatingen være mindre. Vi fkal nu fantntenligue Betalingen til een Heft for Miten famt for Rebffaber ofv. i de 3 Riger, og da vifer fig følgende:

a) " norft. ' banff. föenff.

1. StlftgelfeSftybS paa Sanbet.....24 tø.

i Stjerne......36 —

gaft paa Sanbet.........36 —

i Stjerne.........48 —

2. gragt for ftemplet 25ogn, ®agfcogn 60

for en minbre Sogn * ...... 48 —

for ttl ubeftemte Siber for

(Senfpoenberbeforbring........ . . 90 —

3. gor tffe bortlifiteret ©fçbg paa Sanbet . „ . . „ . . 25 tø.

= bortlifiteret paa Sanbet...... . . „ . . 32 —

* tffe bortlifiteret t Seerne .... „ . . 32 —

= bortlifiteret i Stjerne......„ . . „ . . 38 —

b) 9?ebffab8leje:

1. ftor en Sariol.........4 a 6 tø.

2. gor en Såret............36 a 48 tø.

*) b. e. „Sftaabegaöe." S. SD^eyer.46

gor en Äalefje . . . . • banff. ftenff.

= = Sßienerüogn fe.

* = ahninbelig tfræbervoqn ^

3. gov $ttabfom$etf! " ~ 9 ~ G

c) Sob&ejlemte ©riffepenøe......"'o* ' 7v'tts—

d) 1. Stiffigelfe paa løfc ©fifter .... " 4 fi *

* fafte = ...; o

2 * i snminbeligfcb....... . . 6y4 —

t enfelte Silfælbe......„ . . 3ye —

Sitøentbrøbre, naar bereö Jjenefte forlanges . . O . . 6a 10— . O 16. Enden paa Sammenligningen i 13, 14 og 15 PoSt bliver:

a) Norge h°r tungvindtere Veje og Sværere LæS;1 Danmark har ledtvindtere Veje og lettere Læs.

b) J Norge, hvor Vejene er beSværüge, er der ubeStemt Tid for Mi= len at fjøre; — fædvattüg i kortere Tid.

J Danmark, hvor Vejene er lettere, er den lovbeftemte Tid at fjøre, — i længere Tid.

c) J Norge er dyrere Levefted, men billigere SkydS;

J Danmark er billigere LeveSted, men dyrere SkydS.

5. (9r«ttdtra>k for Sfydsfovgivittttgett.

ESter Saaledes at have fremftillet SkydSlovgivningen Saavel hoS os Selv Sont i Danmark og Sverige, vil jeg gaa over til at viSe endel af de vigtigfte Grundtræk ved en vordende hensigtsmæssig Skydslovgivning, hvorhos den tilsvarende danffe og tildels den ftoenfle Skal fætteS neden-under, Saa man deraS kan Se, at Grundtræffene ikke er uprøvede eller løSe Sætninger. De Stemme i det VæSentüge overens med endel „Ho* vedpnnkter i SkydSlovgivningen," Som fremfätteS i 1858, fe Odelstings-tidenden Side 9. Altfaa:

Grundtræf for en norff Sfydslovgivuing.

1. Den tvungne Sfyds bør i Almindelighed ophøre.

2. SkydSbetaliugen anSætteS til Saadant Beløb, at den er virkelig Erstatning. Befordringen bliver derfor helft at bortfcette ved Sifitafjon.

3. For Tilfælde, der i ufædvanügt Mon har Jndflydelfe paa SkydS-betalingens Størrelfe, tilflyder enten vedkommende Kommune, eller Kom-mune og Ståt, eller Staten, et paSfende Bidrag.

SEit 1. (Sfter en foran noebnt ©fribelfe af 7be Suli 1858 af tar! Öppen er ©fçb§* pligten „ftebfe cn fribillig ©ag, albrig ttungen," b. ö. f. i Slnöenbelfen; ttyi nogen jbang beffemmer bog gorb. af 6te Siobbr. 1810, fom tibligere öift.

STil 2. Om ©fçbsbetalingen figer Äarl Oppen i fornceönte ©fribelfe: „ i SUminbelig-tøeb faar be (©fçbfenbej intet 23ibrag nbenfor ben alminbelige ©fçböbetaling, (Størrelfe feeS af Sefjenbtgjørelfe af Tbe januar 1856 (foran mebbeftj. ©e og ffcenfl 9tunbf!riöelfe af 2ben $Ing. 1844 og Äunbgjcrelfe af Ilte ®e* fember 1857 — foran —.)

SCil 3. Äarl Oppen: „2)e, fom overtager ©ftjbspligten, ertyolber unbertiben afgittet af ©taten et 3orbe, og ganfte enteltbis af kommunen, en ©nm 5ßenge." ©am= menlign grbn. af 6te 9?o»br. 1810 § 2 og 3. 46

gor en Äalefje . . . . • banff. ftenff.

= = Sßienerüogn fe.

* = ahninbelig tfræbervoqn ^

3. gov $ttabfom$etf! " ~ 9 ~ G

c) Sob&ejlemte ©riffepenøe......"'o* ' 7v'tts—

d) 1. Stiffigelfe paa løfc ©fifter .... " 4 fi *

* fafte = ...; o

2 * i snminbeligfcb....... . . 6y4 —

t enfelte Silfælbe......„ . . 3ye —

Sitøentbrøbre, naar bereö Jjenefte forlanges . . O . . 6a 10— . O 16. Enden paa Sammenligningen i 13, 14 og 15 PoSt bliver:

a) Norge h°r tungvindtere Veje og Sværere LæS;1 Danmark har ledtvindtere Veje og lettere Læs.

b) J Norge, hvor Vejene er beSværüge, er der ubeStemt Tid for Mi= len at fjøre; — fædvattüg i kortere Tid.

J Danmark, hvor Vejene er lettere, er den lovbeftemte Tid at fjøre, — i længere Tid.

c) J Norge er dyrere Levefted, men billigere SkydS;

J Danmark er billigere LeveSted, men dyrere SkydS.

5. (9r«ttdtra>k for Sfydsfovgivittttgett.

ESter Saaledes at have fremftillet SkydSlovgivningen Saavel hoS os Selv Sont i Danmark og Sverige, vil jeg gaa over til at viSe endel af de vigtigfte Grundtræk ved en vordende hensigtsmæssig Skydslovgivning, hvorhos den tilsvarende danffe og tildels den ftoenfle Skal fætteS neden-under, Saa man deraS kan Se, at Grundtræffene ikke er uprøvede eller løSe Sætninger. De Stemme i det VæSentüge overens med endel „Ho* vedpnnkter i SkydSlovgivningen," Som fremfätteS i 1858, fe Odelstings-tidenden Side 9. Altfaa:

Grundtræf for en norff Sfydslovgivuing.

1. Den tvungne Sfyds bør i Almindelighed ophøre.

2. SkydSbetaliugen anSætteS til Saadant Beløb, at den er virkelig Erstatning. Befordringen bliver derfor helft at bortfcette ved Sifitafjon.

3. For Tilfælde, der i ufædvanügt Mon har Jndflydelfe paa SkydS-betalingens Størrelfe, tilflyder enten vedkommende Kommune, eller Kom-mune og Ståt, eller Staten, et paSfende Bidrag.

SEit 1. (Sfter en foran noebnt ©fribelfe af 7be Suli 1858 af tar! Öppen er ©fçb§* pligten „ftebfe cn fribillig ©ag, albrig ttungen," b. ö. f. i Slnöenbelfen; ttyi nogen jbang beffemmer bog gorb. af 6te Siobbr. 1810, fom tibligere öift.

STil 2. Om ©fçbsbetalingen figer Äarl Oppen i fornceönte ©fribelfe: „ i SUminbelig-tøeb faar be (©fçbfenbej intet 23ibrag nbenfor ben alminbelige ©fçböbetaling, (Størrelfe feeS af Sefjenbtgjørelfe af Tbe januar 1856 (foran mebbeftj. ©e og ffcenfl 9tunbf!riöelfe af 2ben $Ing. 1844 og Äunbgjcrelfe af Ilte ®e* fember 1857 — foran —.)

SCil 3. Äarl Oppen: „2)e, fom overtager ©ftjbspligten, ertyolber unbertiben afgittet af ©taten et 3orbe, og ganfte enteltbis af kommunen, en ©nm 5ßenge." ©am= menlign grbn. af 6te 9?o»br. 1810 § 2 og 3.47

4. J usædvanlige Tilfælde kan Grund mod VærdSættelSe ved Skjøn erhverves til Byggetomt for SkydSffifter.

5. Paa mere befarede Veje, eller Veje langs Jernvej eller Damp-ffibsfart, bør Befordringen SøgeS beftemt til visSe Dage eller AarStider.

6. Til andre Tider og for andre Veje maa, hvor det virkeligt gjøres fornødent, Befordring funne erholdes, om end mod forhøjet Betaling.

7. Hvor fafte Skifter er oprettede og StydShotderen kan fkaffe Be* fordring i rette Tid, er den Rejfende forpligtet ti 1 at benytte Skiftets Hefte. Herfra undtages dog den, fom rejfer med egen Heft.

8. Offentlige Tjeneftemænd kan kræve Sri Befordring. De bør ikke have nogen Udgift, de bør heller ikke vinde noget derved.

9. Udgiften bør efter Reifens ^enftgt og BeSkaffenhed enten Svares aS Staten eller aS vedkommende Kommune.

10. Den offentlige Tjeneftemand, der paa Rejfer i offentlige An-üggender eller paa ForretningSrejfer Sor Private har Ret til fri Be-fordring, kan erholde denne paa en eller nogle af Sølgende 4 Maader:

a) Befordring ved Naturydelfe ttden Betaling navnlig for Saadanne RejSer, fom Sker nærmeSt Sor Kommuners Skyld.

b) Godtgjørelse Sor StydS paa dert Maade, at Vedkommende erholder et beStemt aarligt Beløb. OgSaa denne ErStatningSmaade tænkes nærmeft anvendt paa RejSer Sor Kommuners Gavn.

c) fri Befordring paa den Maade, at den offentlige Rejfende meddeler SkydSmanden en Tilftaaelfe for Befordringen, hvorefter SkydS-manden kan hæve Betalingen hos vedkommende Oppebørfelsbetjent.

d) Mod at erftatteS Udlæg, fom følger:

Jngen Rejfende, der har Rei til Godtgjørelfe for Befordring enten i offentlige Anliggender eller paa ForretningSrejfer for Private, fkal være berettiget til Godtgjørelfe for ftørre SkydS, end han paa Rejfer virkelig med Nødvendighed har brugt, hvad enten han har benyttet fine egne eller lejede Rofolt eller Hefte. J ethvert Tilfælde

Sit 4. £igttcnbe fan formentlig forlange« i ©berige efter en gororbnittg af 27be Sftoöfer. 1854 § 1.

Sit 5. 3. ©uerbrnp: „3eg toeeb, at bette er bet ©tyftem, fom er antaget i be mere fremffrebne ?anbe." Dbeløt^ingStibenben 1859 ©. 19, (og 36).

Sil 6. ©aalebeS inbefyolber Söefjenbtgiøretfe af 7be Jannar og 9innbffrit>etfe af lObe f. m. 1856 ^orfyøielfe i (Sjtraffybfen.

Sil 7. Signenbe 33eftemmelfe finbeö i grb. af 1806 anbet £eb, fammenlign § 81.

Sil 8. S|3aa faabant ©rnnblag er S3eforbring§tocefenet orbnet i Sanmarf öeb gororbn. af 26be Snni 1844.

Sit 9. §ermeb fremmer §§ 1, 2, 3 og 4 i gororbn. af 1844.

Sit 10 a 3 Sigt;eb meb formeimte gororbn. af 1844 §§ 6, 8, ftbfle Seb, og 11.

Sit 10 b. $rb. af 1844 § 11. StmtSraabet, tommunebeftyrelfen og Stmtmanben ffat nnberfyanbte meb be SSerettigebe om at çbe bern en ©obtgjøretfe aarlig enten for toisfe Star etter for @n« (SmbebStib. ©mt. § 8.

Sit 10 c. Signenbe 33eftemmetfe finbeg i grb. af 1844 § 35, 38, 40, 41.

Sif 10 d. ©ammenlign fyermeb § 8 i grb. af 1844.48

er dog Vedkommende berettiget til at beregne fig Godtgjørelse Som Sor eeit Heft eller tilvarende VandffybS, medmindre han alene ikke har Ret 'til at fordre een Heft eller tilsvarende VandffydS, i hvilket TilSælde han kan beregne fig tilfvarende Godtgjørelse.

11. Forsaavidt Amts- eller mindre Kommuner ffat Svare SkydSen, tiU kommer der dem Jndflydetfe paa Ordningen af de fornødne Beftemmelfer.

12. De, der rejSer paa dett Maade, Som SoranStaaendc No. 10 a, c omhandler, maa i Sornødent Fald gjøre Rede for fig, hvem de er (legitimere fig), og at de har Ret til fri Befordring.

13. Bruger dett Rejfende egtte Befordringsmidler, kræver fjanBe-talingen efter bekræftede Regninger.

14. Ligefaa ffat ReiSen SoretageS ad dett Vej og paa dett Maade, hvor-paa dett med mittbft Udgift katt fte, Jernvej og Dampfkibe Skal benyttes, hvor RejSettS Maal tilsteder dette, — Alt SorSaavidt ikke Særegne Omftændig-heder maatte gjøre det nødvendigt, at Rejfett fler paa anden Maade.

15. Kongett beftemmer nærmere, paa hvilken Maade Beregninger for SkydSgodtgjørelfe ffat være bekræftede.

16. Private har Ret til at erholde Befordring imod at erlægge den beftemte Skydsbetaling; dog kun paa Steder, hvor SkydSindrettting er anordnet. =====================^

17. KommunebeftyrelSen (Amt-, PræStegjetdS) har Andet nted t Ordningen af SkydSvæfenct.

Sif 11. ©mf. bermeb § 11 i grb. af 1844.

Sit 12. @e § 18 i grb. af 1844. @ml. §§ 16 og 17.

Sil 14. @e grb. §§ 8 og 12.

6. £>bor ^berft forftgtig ntan er meb at tbinge be banffe ©aarbbrugere til at jfybfe, nabnlig at beforbre '-pribate, fremtyfer af§ 13igrb. af 6te 9Jobbr. 1810, ber fyber faa: „Sigelebe« ftal ©ønber, bog fun i tjberfie 9iøbbeubigljeb, og naar be iffe bo ober 1500 ©fribt fra 33tyen, efter forub erfyberbet ©amtçffé fra bort 9teutefantmer, tiU pligteS at beltage i $ognmanb§beforbringen." 9Jien fyoS os?

3o, iöonben !an jage§ fra §arb, fra og fra $orn og fra hjemmet. ®et ©fçbsloben bçber'. §ber ©farb, bber ffiffetig 9J?anb og fyber gremmeb f>ar 9iet til'at frcebe: „$ont frem meb £>efte, meb gotf og meb ©rejer! — ®et figer jo Sobene 5 *) — Sjør frem faa bet bitrer, f)bor SBej er!"

„O ja, bi fyar Sobette 5, — og bern er »i ffylbig at Ijoebre!: feen lfte er grobeüg flem, ben 2ben og 3bje ej bebre,

ben 4be o§ byber: at gaa for „6 ©fjetting SWifa" — nej føringe! ben 5te — fybab finber ben paa? af, tait ben bel fettelfe bringe!?

„S o g bittigen tytte bi til be „felbgibne Sobe", bi iffe Ijar nbgibet fefb; men bi bil bent Itybe til s43unft og tit «ßriffe, forbi bi beb J^aab iniob §aab tror engang at ©anbfyeben fejrer: at f>øre§ bil engang bort 9iaab, at Ugrejer« ©tçrtning matt fejrer."'

*) forubfat at ben i 1859 fattede ©eflutning ftabfafteS.